

**Национална карта
на висшето образование
в Република България**

2023 г.

Съдържание

Списък на съкращенията.....	3
Легенда на използваните групи ВУ, ПН, СРП и типове региони	4
Дефиниции.....	5
Списък на приложенията към НКВОРБ.....	5
Списък на професионалните направления по области на висшето образование.....	6
1. Увод – контекст, основания, цели, обхват и подход за актуализиране на НКВОРБ.....	8
2. Основни характеристики на актуалната профилна и териториална структура на висшето образование по професионални направления, специалности от регулираните професии и региони за планиране	11
3. Определяне на групи професионални направления и специалности от регулираните професии и групи висши училища според съответствието на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда, както и на типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на висшето образование	43
4. Насоки на националните политики за развитие на профилната и териториалната структура на висшето образование по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда	77

Списък на съкращенията

ВМС – Военноморски сили

ВО – висше образование

ВУ – висше училище

ДС – действащи студенти

ЗВО – Закон за висшето образование

МОН – Министерство на образованието и науката

МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството

МС – Министерски съвет

МТСП – Министерство на труда и социалната политика

НАОА – Национална агенция за оценяване и акредитация

НАЦИД – Национален център за информация и документация

НКВОРБ – Национална карта на висшето образование в Република България

НОИ – Национален осигурителен институт

ОКС – образователно-квалификационна степен

ПМС – Постановление на Министерския съвет

ПМС 64/2016 – Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности

ПМС 103/1993 – Постановление № 103 на Министерския съвет от 31.05.1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина

ПМС 228/1997 – Постановление № 228 на Министерския съвет от 20.05.1997 г. за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България

ПМС 328/2015 – Постановление № 328 на Министерския съвет от 30.11.2015 г. за определяне на средствата от държавния бюджет за издръжка на обучението в държавните висши училища в зависимост от комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда

ПН – професионално направление

РБ – Република България

РП – регион за планиране (статистически район от ниво 2)

СРВОРБ – Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г.

СЗРП – Северозападен регион за планиране

СИРП – Североизточен регион за планиране

СРП – специалност от регулираните професии

СЦРП – Северен централен регион за планиране

ЮЗРП – Югозападен регион за планиране

ЮИРП – Югоизточен регион за планиране

ЮЦРП – Южен централен регион за планиране

Легенда на използваните групи ВУ, ПН, СРП и типове региони

Група 1, 2, 3 и 4 се използват за ПН/СРП на национално ниво и отразяват съответствието между търсенето на висше образование от кандидат-студентите и реализацията на завършилите на пазара на труда, както следва:

Група ПН и СРП на национално ниво:

- о **Група 1.** ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- о **Група 2.** ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- о **Група 3.** ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- о **Група 4.** ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.

Групи А, Б, В, Г се използват за висши училища и отразяват търсенето на образователни услуги от кандидат-студентите в съответното ВУ по съответните ПН/СРП и реализацията на завършилите съответното ВУ в съответните ПН/СРП, както следва:

Групи акредитирани ВУ по ПН и СРП:

- о **Група А.** ВУ по ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- о **Група Б.** ВУ по ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- о **Група В.** ВУ по ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- о **Група Г.** ВУ по ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.

Тип А, Б, В, Г се използват за определяне на групи региони на планиране според идентифицираните регионални потребности за развитие на ВО на база на индикатори, измерващи броя на учениците в гимназиален етап и броя наети специалисти с ВО на един студент в региона, както следва:

Типове региони за планиране:

- о **Тип А.** РП с висок брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.
- о **Тип Б.** РП с висок брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в района.
- о **Тип В.** РП с нисък брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.
- о **Тип Г.** РП с нисък брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.

Дефиниции

Брой висши училища – брой на акредитираните в България държавни и частни висши училища (с включени филиали, където е приложимо).

Действащи студенти – всички действащи студенти през съответния семестър на съответната учебна година, включително записаните след прекъсване, след преместване от България или от чужбина, пристигнали и заминали по мобилност, възстановили права, завършилите срока на обучение с невзети изпити по данни от НАЦИД.

Брой докторанти – брой докторанти, обучаващи се във ВУ в страната. Докторантите, които се обучават в институции, различни от ВУ (например БАН, Селскостопанска академия, болници и т.н.), не са включени.

Определен от НАОА капацитет за обучение на студенти във ВУ – определен от НАОА максимален брой студенти, които могат да се обучават в акредитирани ВУ по акредитираните в тях ПН и СРП.

Завършили – лица, придобили диплома за завършена образователно-квалификационна степен на висшето образование „професионален бакалавър по...“, „бакалавър“ или „магистър“ в българско висше училище през съответната календарна година по данни от НАЦИД.

Преподаватели – преподаватели на трудов договор във ВУ, включително и тези, наети по трудов договор за допълнителен труд или за определен срок.

Ексклузивни преподаватели – преподаватели на трудов договор само в едно ВУ и нямащи друг договор в друго ВУ в България.

Списък на приложенията към НКВОРБ

Приложение № 1 към НКВОРБ: Методика за изготвяне и актуализиране на информацията за състоянието на профилната и териториалната структура на висшето образование, съдържаща се в Националната карта на висшето образование в Република България

Приложение № 2 към НКВОРБ: Състояние на профилната и териториалната структура на висшето образование в Република България през 2023 г.

Списък на професионалните направления по области на висшето образование

Шифър	Област на висшето образование	КОД	Професионално направление
1.	Педагогически науки	101	Теория и управление на образованието
		102	Педагогика
		103	Педагогика на обучението по
2.	Хуманитарни науки	201	Филология
		202	История и археология
		203	Философия
		204	Религия и теология
3.	Социални, стопански и правни науки	301	Социология, антропология и науки за културата
		302	Психология
		303	Политически науки
		304	Социални дейности
		305	Обществени комуникации и информационни науки
		306	Право
		307	Администрация и управление
		308	Икономика
		309	Туризъм
4.	Природни науки, математика и информатика	401	Физически науки
		402	Химически науки
		403	Биологически науки
		404	Науки за земята
		405	Математика
		406	Информатика и компютърни науки
5.	Технически науки	501	Машинно инженерство
		502	Електротехника, електроника и автоматика
		503	Комуникационна и компютърна техника
		504	Енергетика
		505	Транспорт, корабоплаване и авиация
		506	Материали и материалознание
		507	Архитектура, строителство и геодезия
		508	Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми
		509	Металургия
		510	Химични технологии
		511	Биотехнологии

Шифър	Област на висшето образование	КОД	Професионално направление
		512	Хранителни технологии
		513	Общо инженерство
6.	Аграрни науки и ветеринарна медицина	601	Растениевъдство
		602	Растителна защита
		603	Животновъдство
		604	Ветеринарна медицина
		605	Горско стопанство
7.	Здравеопазване и спорт	701	Медицина
		702	Стоматология
		703	Фармация
		704	Обществено здраве
		705	Здравни грижи
		706	Спорт
8.	Изкуства	801	Теория на изкуствата
		802	Изобразително изкуство
		803	Музикално и танцово изкуство
		804	Театрално и филмово изкуство
9.	Сигурност и отбрана	901	Национална сигурност
		902	Военно дело

1. Увод – контекст, основания, цели, обхват и подход за актуализиране на НКВОРБ

1.1. Контекст

Съгласно чл. 9, ал. 3, т. 1а от Закона за висшето образование (ЗВО) по предложение на министъра на образованието и науката Министерският съвет приема и актуализира ежегодно Национална карта на висшето образование в Република България, която определя профилната и териториалната структура на висшето образование в страната по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда. За първи път Националната карта на висшето образование в Република България (НКВОРБ) е приета с Решение на Министерския съвет № 538 от 22 юли 2021 г. Актуализираната НКВОРБ за 2022 г. е приета с Решение на Министерския съвет № 32 от 12.01.2023 г. Настоящият документ представлява актуализирано издание на НКВОРБ за 2023 г.

Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 година (СРВОРБ) предвижда информацията от НКВОРБ да се използва за балансирано развитие на мрежата от висши училища според потребностите на регионите и според реалните възможности, както и за допълнително развиване на системата за контролиран от държавата субсидиран прием в държавните ВУ в съответствие с националните и регионалните потребности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда.

НКВОРБ е разработена и приета в условията на действащи нормативни актове, обвързващи субсидирания от държавата прием в държавните висши училища¹, както и тяхното финансиране от държавния бюджет² със серия от фактори, включително отчитащи качеството на обучението, реализацията на завършилите на пазара труда, оценката за научната дейност, както и получената оценка за програмна акредитация на професионалните направления.

1.2. Основания

Националната карта на висшето образование в Република България е разработена, приета и се актуализира в съответствие със Закона за висшето образование и Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 година и по-специално в съответствие с:

---

¹ Постановление № 64 на Министерски съвет от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности.

² Постановление № 328 на Министерски съвет от 30.11.2015 г. за определяне на средствата от държавния бюджет за издръжка на обучението в държавните висши училища в зависимост от комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда.

- текста на чл. 9, ал. 3, т. 1а от ЗВО, според който МС по предложение на министъра на образованието и науката приема и актуализира ежегодно Национална карта на висшето образование в Република България, която определя профилната и териториалната структура на висшето образование в страната по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда;
- текста на чл. 10, ал. 2, т. 1а от ЗВО, според който министърът на образованието и науката разработва и внася в Министерския съвет за приемане Национална карта на висшето образование в Република България след съгласуване с национално представителните синдикални и работодателски организации;
- мярка 8.1.1 на дейност 8.1 в рамките на цел 8 на Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 година, предвиждаща създаване на НКВОРБ, която идентифицира потребностите за развитие на висшето образование по региони и на наличния ресурс от преподаватели и потенциални кандидат-студенти, отчитайки и възможностите за привличане на чуждестранни студенти и на българи, живеещи в чужбина;
- мярка 8.1.4 на дейност 8.1 в рамките на цел 8 на Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 година, която предвижда създаване на система за периодичен преглед и актуализиране на НКВОРБ с участието на представители на Съвета на ректорите, МТСП, МРРБ, Националното сдружение на общините и национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите.

1.3. Цели

Целите на НКВОРБ са:

- да определи профилната и териториалната структура на висшето образование в Република България по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда;
- да идентифицира потребностите за развитие на висшето образование по региони и на наличния ресурс от преподаватели и потенциални кандидат-студенти, отчитайки и възможностите за привличане на чуждестранни студенти и на българи, живеещи в чужбина;
- да подпомага формулирането на политики за балансирано развитие на мрежата от висши училища според потребностите на регионите и според реалните възможности, както и за допълнително развиване на системата за контролиран от държавата субсидиран прием в държавните висши училища в съответствие с националните и регионалните потребности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда.

1.4. Обхват

1.4.1. В изпълнение на поставените цели НКВОРБ:

– Предоставя информация за актуалната профилна и териториална структура на ВО в РБ по ПН, СРП и по РП, включително и за очакваните промени на броя на действащите студенти и на завършилите по ПН и РП в следващия 5-годишен период;

– Определя групи ПН и СРП на национално ниво, както и групи акредитирани ВУ по ПН и СРП в зависимост от степента на съответствие на актуалната профилна и териториална структура на ВО в РБ със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда;

– Определя типове региони за планиране³ според регионалните потребности за развитие на ВО;

– Определя насоки на националната политика с оглед на правомощията на МС към определените в НКВОРБ различни групи ПН, СРП и ВУ, както и към различните типове РП.

1.4.2. Изготвянето на предоставяната в рамките на НКВОРБ информация за актуалната профилна и териториална структура на ВО в РБ по ПН, СРП и по РП, включително и за очакваните промени на броя на действащите студенти и на завършилите по ПН и РП в следващия 5-годишен период, както и определянето на групите ПН, СРП, ВУ и типовете РП в рамките на НКВОРБ по т. 1.4.1 се извършва по методика съгласно Приложение № 1.⁴

1.4.3. Информацията за актуалната профилна и териториална структура на ВО в РБ по ПН, СРП и по РП, включително и за очакваните промени на броя на действащите студенти и на завършилите по ПН и РП в следващия 5-годишен период, както и за определените в рамките на НКВОРБ групи ПН, СРП, ВУ и типове РП по т. 1.4.1 се съдържа в приложение № 2.⁵

1.5. Актуализиране на НКВОРБ

1.5.1. НКВОРБ се актуализира ежегодно с решение на МС по предложение на министъра на образованието.

1.5.2. Министърът на образованието внася в МС предложение за актуализиране на НКВОРБ до края на м. ноември на съответната година.

1.5.3. Във връзка с т. 1.5.1 и 1.5.2 МОН организира ежегодното актуализиране на информацията, съдържаща се в НКВОРБ.

---

³ Статистически райони от ниво 2 (NUTS 2).

⁴ Методика за изготвяне и актуализиране на информацията за състоянието на профилната и териториалната структура на висшето образование, съдържаща се в Националната карта на висшето образование в Република България (Приложение № 1 към НКВОРБ).

⁵ „Състояние на профилната и териториалната структура на висшето образование в Република България през 2023 г.“ (Приложение № 2 към НКВОРБ).

2. Основни характеристики на актуалната профилна и териториална структура на висшето образование по професионални направления, специалности от регулираните професии и региони за планиране

Към момента на актуализирането на НКВОРБ за 2023 г. в страната съществуват 51 акредитирани висши училища⁶, от които 38 държавни и 13 частни. Висшите училища в страната предлагат обучение по стотици специалности, разпределени в 52 професионални направления. Броят на действащите студенти през учебната 2022/2023 година е 179 765.⁷ Преобладават студентите в образователна и квалификационна степен (ОКС) „бакалавър“ – над 116 хиляди, следвани от ОКС „магистър“ с близо 58 хиляди студенти и от ОКС „професионален бакалавър“ с малко над 5 хиляди студенти.⁸ Действащите студенти – български граждани, са 164 854, което представлява близо 92% от всички действащи студенти. Чуждестранните студенти са 14 911 и представляват 8.3% от действащите студенти в страната. Броят на докторантите във висшите училища е 6360, а броят на преподавателите на трудов договор е 14 200.⁹

В съществуващата профилна и териториална структура на висшето образование се наблюдават различни по своя характер и дълбочина дисбаланси, включително и по отношение на търсенето и предлагането на образователни услуги и реализацията на завършилите на пазара на труда по професионални направления и специалности от регулираните професии, както и по региони за планиране. Някои основни дисбаланси са маркирани по-долу.

2.1. Капацитетът на акредитираните от НАОА ВУ в България е над два пъти по-голям от броя на действащите студенти и невинаги е съобразен с търсенето на образователни услуги по ПН и СРП

Общият капацитет, определен от НАОА за всички професионални направления във всички висши училища, продължава да нараства и достига 419 159 студенти спрямо 415 477 през 2022 г. и

---

⁶ До 2022 г. акредитираните ВУ са 52, но през май 2022 г. изтече акредитацията на Европейското висше училище по икономика и мениджмънт – Пловдив, което не обучава студенти след 2020 г. Съответно според официалния списък на акредитираните висши училища, публикуван в „Държавен вестник“ ежегодно от НАОА, към юни 2023 г. броят на акредитирани ВУ в България е 51, вж. <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=196080>

⁷ В НКВО се използват данни от *Регистъра на всички действащи, прекъснали и завършили студенти и докторанти*, поддържан от НАЦИД. От учебната 2022/2023 година в поддържаните от НАЦИД регистри е извършена промяна както в някои от използваните дефиниции, така и в сроковете и организацията за подаване/обновяване на данни. Във връзка с това в изданието на НКВОРБ за 2023 г. дефинициите за „действащи студенти“ и „завършили“ са променени, поради което е налице прекъсване на динамичния ред.

⁸ Вж. таблица 1.4 в Приложение № 2.

⁹ Вж. таблица 1.14 в Приложение № 2. (*Забележка*: Ако един преподавател преподава в едно и също ПН в две или повече ВУ, той е преброен съответно два или повече пъти в рамките на това ПН.)

407 616 през 2021 г.¹⁰ Това е над два пъти повече от броя на действащите студенти през 2022/2023 учебна година. Средно за страната броят на действащите студенти представлява 42.9% от определения от НАОА общ капацитет при 48% през предходната година и 53% през 2021 г.¹¹

Свободният и неизползван капацитет е неравномерно разпределен по професионални направления и специалности от регулираните професии. Най-малка степен на използване на наличния капацитет се наблюдава в ПН „Математика“ – едва 18.8%, ПН „Теория на изкуствата“ – 19.2%, ПН „Животновъдство“ – 20.1%, ПН „Социология, антропология и науки за културата“ – 24.9%, ПН „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“ – 25.5%, ПН „Химически науки“ – 26%, ПН „Политически науки“ – 26.5%, ПН „Науки за земята“ – 26.9%. В общо 14 професионални направления и пет специалности от регулираните професии се използват под 30% от наличния капацитет. От тези 14 професионални направления 11 са приоритетни според ПМС 64/2016, а три са сред ПН с най-висок очакван бъдещ недостиг на пазара на труда от списъка по чл. 95 от Закона за висшето образование.

В общо 40 професионални направления броят на действащите студенти представлява под 50% от определения капацитет. От тези 40 направления 30 са приоритетни. Нещо повече, сред тези 40 направления са седем от осемте професионални направления с най-висок очакван бъдещ недостиг на пазара на труда от списъка по чл. 95 от Закона за висшето образование.¹² В допълнение – в осем специалности от регулираните професии също се използват под 50% от капацитета, вкл. СРП „Електрообзавеждане на кораба“ с едва 8% използване на капацитета, СРП „Транспортно строителство“ с 16.4% и СРП „Корабни машини и механизми“ с 20.8%.

Броят на действащите студенти е над 80% от определения капацитет само в ПН „Педагогика“, ПН „Медицина“ и ПН „Стоматология“¹³, а в общо осем направления е над 60%. От тези осем направления две са достъпни само в два района за планиране – ПН „Ветеринарна медицина“ и ПН „Театрално и филмово изкуство“, а ПН „Стоматология“ е достъпна само в три района (ПН „Ветеринарна медицина“ се предлага само в два университета в страната, а ПН „Стоматология“ – в три). ПН „Педагогика“ и ПН „Здравни грижи“ са достъпни във всички райони на страната.

---

¹⁰ Вж. таблица 1.11 в Приложение № 2.

¹¹ Трябва да се има предвид, че от учебната 2022/2023 година в поддържаните от НАЦИД регистри е извършена промяна както в някои от използваните дефиниции, така и в сроковете и организацията за подаване/обновяване на данни. Във връзка с това в изданието на НКВОРБ за 2023 г. дефинициите за „действащи студенти“ и „завършили“ са променени, поради което е налице прекъсване на динамичния ред.

¹² Вж. Постановление № 283 от 19 август 2021 г. за приемане на списък на професионални направления и защитени специалности по чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование.

¹³ Броят на действащите студенти представлява над 80% от определения капацитет и в специалност от регулираните професии „Зъботехник“ в ПН „Здравни грижи“.

Таблица 1. ПН и СРП според съотношението на броя на действащите студенти към определения от НАОА капацитет

ПН/СРП, при които броят на действащите студенти е:			
По-малък от 30% от определения от НАОА капацитет	Между 30 и 60% от определения от НАОА капацитет	Над 60% от определения от НАОА капацитет	Над 70% от определения от НАОА капацитет
ПН 502 Електротехника, електроника и автоматика	ПН 302 Психология	ПН 705 Здравни грижи / СРП Зъботехник	ПН 705 Здравни грижи / СРП Зъботехник
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабоводене	ПН 705 Здравни грижи / СРП Акушерка	ПН 102 Педагогика	ПН 102 Педагогика
ПН 511 Биотехнологии	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Маркшайдерство и геодезия	ПН 701 Медицина	ПН 701 Медицина
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация	ПН 201 Филология	ПН 701 Медицина / СРП Медицина	ПН 701 Медицина / СРП Медицина
ПН 309 Туризъм	ПН 306 Право	ПН 702 Стоматология / СРП Дентална медицина	ПН 702 Стоматология / СРП Дентална медицина
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Водоснабдяване и канализация	ПН 306 Право / СРП Право	ПН 702 Стоматология	ПН 702 Стоматология
ПН 506 Материали и материалознание	ПН 705 Здравни грижи / СРП Инспектор по обществено здраве	ПН 705 Здравни грижи / СРП Рентгенов лаборант	ПН 705 Здравни грижи / СРП Рентгенов лаборант
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия	ПН 704 Обществено здраве / СРП Управление на здравните грижи	ПН 705 Здравни грижи / СРП Рехабилитатор	ПН 705 Здравни грижи / СРП Рехабилитатор
ПН 404 Науки за земята	ПН 103 Педагогика на обучението по ...	ПН 705 Здравни грижи / СРП Помощник-фармацевт	ПН 705 Здравни грижи / СРП Помощник-фармацевт

ПН/СРП, при които броят на действащите студенти е:			
По-малък от 30% от определения от НАОА капацитет	Между 30 и 60% от определения от НАОА капацитет	Над 60% от определения от НАОА капацитет	Над 70% от определения от НАОА капацитет
ПН 303 Политически науки	ПН 406 Информатика и компютърни науки	ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицинска сестра	ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицинска сестра
ПН 402 Химически науки	ПН 203 Философия	ПН 604 Ветеринарна медицина / СРП Ветеринарна медицина	
ПН 508 Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	ПН 704 Обществено здраве	ПН 705 Здравни грижи	
ПН 301 Социология, антропология и науки за културата	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Архитектура	ПН 802 Изобразително изкуство	
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабни машини и механизми	ПН 101 Теория и управление на образованието	ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицински лаборант	
ПН 603 Животновъдство	ПН 803 Музикално и танцово изкуство	ПН 604 Ветеринарна медицина	
ПН 801 Теория на изкуствата	ПН 509 Металургия	ПН 804 Театрално и филмово изкуство	
ПН 405 Математика	ПН 706 Спорт	ПН 703 Фармация / СРП Фармация	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Транспортно строителство	ПН 512 Хранителни технологии	ПН 705 Здравни грижи / СРП Лекарски асистент	
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Електрообзавеждане на кораба	ПН 601 Растениевъдство	ПН 703 Фармация	
	ПН 504 Енергетика		

ПН/СРП, при които броят на действащите студенти е:			
По-малък от 30% от определения от НАОА капацитет	Между 30 и 60% от определения от НАОА капацитет	Над 60% от определения от НАОА капацитет	Над 70% от определения от НАОА капацитет
	ПН 704 Обществено здраве / СРП Кинезитерапия		
	ПН 503 Комуникационна и компютърна техника		
	ПН 204 Религия и теология		
	ПН 305 Обществени комуникации и информационни науки		
	ПН 602 Растителна защита		
	ПН 304 Социални дейности		
	ПН 202 История и археология		
	ПН 510 Химични технологии		
	ПН 308 Икономика		
	ПН 901 Национална сигурност		
	ПН 605 Горско стопанство		
	ПН 401 Физически науки		
	ПН 307 Администрация и управление		
	ПН 403 Биологически науки		

ПН/СРП, при които броят на действащите студенти е:			
По-малък от 30% от определения от НАОА капацитет	Между 30 и 60% от определения от НАОА капацитет	Над 60% от определения от НАОА капацитет	Над 70% от определения от НАОА капацитет
	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Геодезия		
	ПН 501 Машинно инженерство		
	ПН 513 Общо инженерство		

2.2. Утвърденият брой места за обучение на студенти държавна поръчка не се запълват в редица приоритетни професионални направления

Утвърденият брой на приеманите за обучение студенти държавна поръчка в държавните висши училища за учебната 2022/2023 година е 41 322 студенти¹⁴ спрямо 40 357 през 2021/2022 г. и 38 685 през 2020/2021 г. Новоприетите студенти държавна поръчка са 36 011 спрямо 37 383 през 2021/2022 г. и 37 158 през 2020/2021 г., т.е. запълняемостта на местата в рамките на държавната поръчка средно за всички направления е около 87% през последната приключила учебна година спрямо 93% през предходната година и 96% преди две години.

В по-дългосрочен план за последните осем години запълняемостта на местата в държавната поръчка варира между 85% през 2015/2016 и 96% през 2020/2021 г. Причината за растежа на запълняемостта до 2020/2021 г. е намалението на план-приема – от близо 59 хиляди студенти през 2015/2016 г. до малко под 39 хиляди през 2020/2021 г. (спад на държавната поръчка от близо 20 хиляди студенти). За този 5-годишен период план-приемът намалява по-бързо от реализирания прием, поради което запълняемостта на държавната поръчка расте.

Тенденцията за намаление на план-приема се пречупва в последните години, като план-приемът се увеличава от малко под 39 хиляди през 2020/2021 г. до над 41 хиляди през 2022/2023 г. и до 42 628 за 2023/2024 г.¹⁵ В същото време реализираният прием намалява през целия период от 2015/2016 г. насам с едно-единствено изключение през 2021/2022 г., когато има минимален растеж от 0.6%. В резултат запълняемостта на държавната поръчка намалява през последните две години.

¹⁴ Вж. таблица 1.12 в Приложение № 2.

¹⁵ Вж. Решение на Министерския съвет № 441 от 22.06.2023 г., изм. на 04.10.2023 г.

Таблица 2. План-прием и реализиран прием по държавна поръчка по години¹⁶

Учебна година	План-прием	Реализиран прием	Запълняемост (%)
2023/2024	42 628	–	–
2022/2023	41 322	36 011	87
2021/2022	40 357	37 383	93
2020/2021	38 685	37 158	96
2019/2020	43 458	40 073	92
2018/2019	45 781	41 763	91
2017/2018	45 679	42 067	92
2016/2017	49 596	43 673	88
2015/2016	58 608	49 940	85

Увеличението на план-приема по държавна поръчка през 2022/2023 г. спрямо предходната година е концентрирано в няколко приоритетни професионални направления – най-вече в ПН „Здравни грижи“ (основно СРП „Медицинска сестра“), ПН „Комуникационна и компютърна техника“, ПН „Общо инженерство“, ПН „Информатика и компютърни науки“ и ПН „Машинно инженерство“. В някои от направленията с увеличен план-прием се отчита и увеличение на реализирания прием – например в СРП „Медицинска сестра“ план-приемът расте със 177 бройки, а реализираният прием – със 73. Отпуснатите допълнителни бройки план-прием в този случай водят до увеличение на броя новоприети студенти, тъй като в предходната учебна година беше постигната пълна запълняемост на местата в СРП „Медицинска сестра“. Дори и след увеличението на план-приема, в три региона за планиране (Югоизточен, Североизточен и Южен Централен) има 100% запълняемост на държавната поръчка в СРП „Медицинска сестра“, т.е. в тези региони има потенциал за допълнително повишение на държавната поръчка за медицински сестри, която е силно дефицитна професия в България.¹⁷

Не може да се каже същото за положението в други приоритетни направления – например в ПН „Математика“ план-приемът расте с 53 бройки, а реализираният прием – с 28 бройки. Увеличеният план-прием обаче не играе роля, тъй като традиционно в ПН „Математика“ има голям процент незапълнени места по държавна поръчка, т.е. увеличеният план-прием просто увеличава незаетите места. В направления като „Математика“ вероятно са необходими други мерки за увеличение на интереса на кандидат-студентите.

Наблюдават се вариации в запълняемостта на държавната поръчка по професионални направления. Пълна или почти пълна запълняемост (над 90%) се отчита в 25 професионални направления и 16 специалности от регулираните професии. Нещо повече, в девет професионални направления приемът по държавна поръчка е запълнен над 100%, включително в направления „Теория на изкуствата“, „Изобразително изкуство“, „Спорт“, „Икономика“, „Музикално и танцово

¹⁶ Данни са от МОН. План-приемът за 2023/2024 г. е предварителен, на база Решение на Министерския съвет № 441 от 22.06.2023 г., изм. на 04.10.2023 г.

¹⁷ Според данни на Евростат съотношението медицински сестри на 100 хиляди души население в България е сред най-ниските в Европейския съюз, около три пъти по-ниско от Германия и два пъти по-ниско от Франция, вж. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_rs_prs2_custom_7842366/default/table?lang=en

изкуство“, „Администрация и управление“, „Педагогика“, „Обществени комуникации и информационни науки“ и „Психология“. От тези девет направления само четири са приоритетни и нито едно не е в списъка по чл. 95 на ЗВО.

Таблица 3. Професионални направления и специалности от регулираните професии с над 90% запълняемост на местата държавна поръчка за учебната 2022/2023 година

Професионално направление / специалност от регулираните професии (* отбелязва приоритетни ПН)	Запълняемост на държавната поръчка (%)
ПН 801 Теория на изкуствата*	123.5
ПН 802 Изобразително изкуство*	111.1
ПН 706 Спорт	107.2
ПН 308 Икономика	106.3
ПН 803 Музикално и танцово изкуство*	105.5
ПН 307 Администрация и управление	105.0
ПН 102 Педагогика*	101.9
ПН 305 Обществени комуникации и информационни науки	101.6
ПН 302 Психология	100.9
ПН 705 Здравни грижи / СРП Зъботехник	100.9
ПН 705 Здравни грижи / СРП Рентгенов лаборант	100.8
ПН 705 Здравни грижи / СРП Акушерка	100.7
ПН 702 Стоматология	100.0
ПН 702 Стоматология / СРП Дентална медицина	100.0
ПН 705 Здравни грижи / СРП Рехабилитатор	100.0
ПН 704 Обществено здраве	99.5
ПН 701 Медицина	99.5
ПН 701 Медицина / СРП Медицина	99.5
ПН 202 История и археология*	99.2
ПН 703 Фармация	98.8
ПН 703 Фармация / СРП Фармация	98.6
ПН 304 Социални дейности	98.5
ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицински лаборант	98.2
ПН 306 Право	97.5
ПН 704 Обществено здраве / СРП Кинезитерапия	97.4
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Маркшайдерство и геодезия	97.1
ПН 603 Животновъдство*	97.1
ПН 901 Национална сигурност	96.5
ПН 306 Право / СРП Право	96.2
ПН 301 Социология, антропология и науки за културата	96.1
ПН 101 Теория и управление на образованието*	95.8

Професионално направление / специалност от регулираните професии (* отбелязва приоритетни ПН)	Запълняемост на държавната поръчка (%)
ПН 705 Здравни грижи / СРП Помощник-фармацевт	95.7
ПН 604 Ветеринарна медицина*	95.7
ПН 705 Здравни грижи / СРП Инспектор по обществено здраве	95.2
ПН 604 Ветеринарна медицина / СРП Ветеринарна медицина	95.0
ПН 804 Театрално и филмово изкуство*	94.4
ПН 705 Здравни грижи*	94.3
ПН 103 Педагогика на обучението по ... *	93.6
ПН 704 Обществено здраве / СРП Управление на здравните грижи	92.1
ПН 201 Филология*	91.1
ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицинска сестра	90.3

В 27 професионални направления и в шест СРП са изпълнени под 90% от местата държавна поръчка. От тези 27 направления почти всичките (25) направления са приоритетни, като сред тях са и седем от осемте направления с най-висок очакван недостиг по чл. 95 от ЗВО. Особено ниска изпълняемост на държавната поръчка се отчита в ПН „Биотехнологии“, ПН „Химически науки“, ПН „Военно дело“, ПН „Материали и материалознание“, ПН „Математика“ и ПН „Машинно инженерство“, при които се изпълват под 67% от утвърдените бройки. Въпреки ниската изпълняемост и спада в приетите студенти при тези направления се наблюдава увеличение на план-приема през 2022/2023 г., което допълнително увеличава незаетите бройки. Например при ПН „Военно дело“ и ПН „Материали и материалознание“ изпълняемостта на държавната поръчка спада от близо 80% през предходната учебна година на под 60% през 2022/2023 г. заради увеличен план-прием и спад в реализирания прием. Подобно е положението и в ПН „Биотехнологии“ и ПН „Машинно инженерство“.

Броят на приетите студенти държавна поръчка за учебната 2022/2023 година съставлява 61.4% от действащите студенти български граждани, записани в първи курс на обучение, които са 58 696 (вкл. в ОКС „бакалавър“, „професионален бакалавър“, „магистър“ след висше образование и „магистър“ след средно образование).

Таблица 4. Професионални направления и специалности от регулираните професии с по-малко от 90% запълняемост на местата държавна поръчка за учебната 2022/2023 година

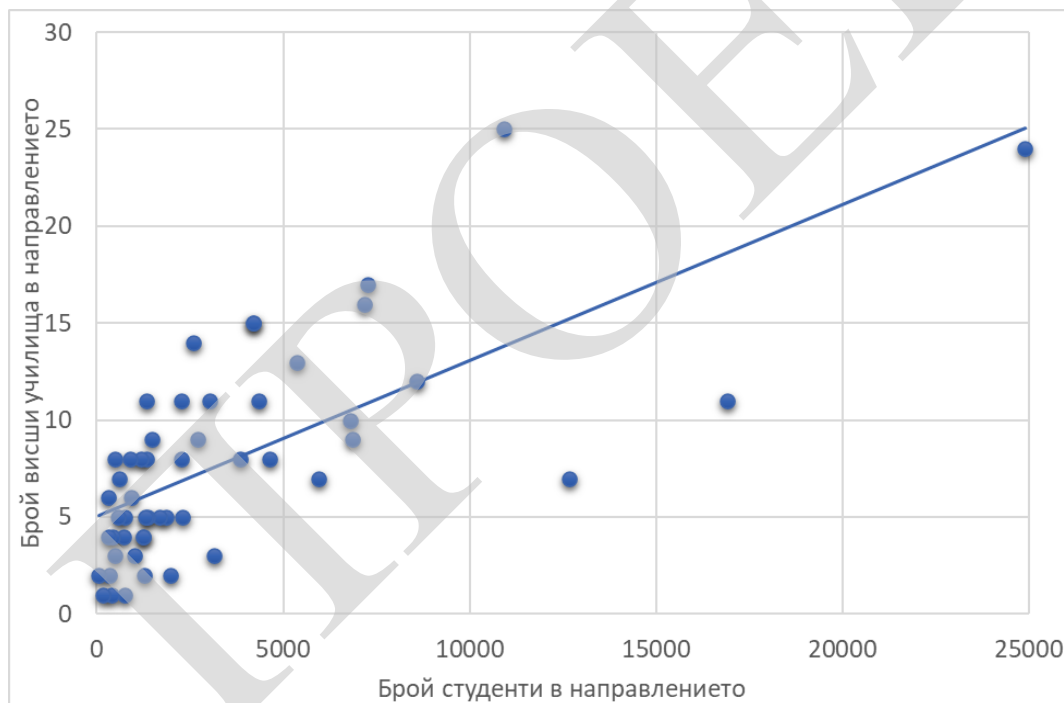
Професионално направление / специалност от регулираните професии	Запълняемост на държавната поръчка (%)
ПН 203 Философия*	89.2
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Архитектура	88.6
ПН 406 Информатика и компютърни науки*	88.6
ПН 510 Химични технологии*	88.2
ПН 309 Туризъм	87.0
ПН 509 Металургия*	85.3
ПН 705 Здравни грижи / СРП Лекарски асистент	83.5
ПН 303 Политически науки	83.0
ПН 503 Комуникационна и компютърна техника*	82.2
ПН 204 Религия и теология*	80.7
ПН 401 Физически науки*	80.1
ПН 512 Хранителни технологии*	79.5
ПН 504 Енергетика*	79.2
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабоводене	77.9
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация*	75.6
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия*	74.6
ПН 502 Електротехника, електроника и автоматика*	74.4
ПН 403 Биологически науки*	72.7
ПН 513 Общо инженерство*	72.6
ПН 601 Растениевъдство*	71.0
ПН 404 Науки за земята*	70.4
ПН 508 Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми*	69.2
ПН 605 Горско стопанство*	68.0
ПН 602 Растителна защита*	67.1
ПН 501 Машинно инженерство*	65.1
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабни машини и механизми	63.3
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Геодезия	61.9
ПН 405 Математика*	61.9
ПН 506 Материали и материалознание*	58.2
ПН 902 Военно дело*	57.0
ПН 402 Химически науки*	55.7
ПН 511 Биотехнологии*	51.9
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Електрообзавеждане на кораба	28.2
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Речно корабоплаване	0.0

2.3. Броят на висшите училища по ПН невинаги е съобразен с броя на студентите

Най-масовите професионални направления в национален мащаб са „Икономика“, „Педагогика“, „Медицина“, „Администрация и управление“, „Педагогика на обучението по ...“, „Комуникационна и компютърна техника“, „Информатика и компютърни науки“ и „Право“. В тези осем направления се обучават над половината действащи студенти в национален мащаб.¹⁸

Съществува известна връзка между броя на студентите в направление и броя на висшите училища, които извършват обучение в съответното направление – съответно като цяло по-масовите направления се преподават в повече висши училища. Наблюдават се обаче и съществени различия. Например в ПН „Медицина“ и ПН „Администрация и управление“ броят на действащите студенти е сходен, но „Медицина“ се предлага в седем висши училища, докато „Администрация и управление“ – в 25. Необходимо е да се отбележи, че ПН/СРП „Медицина“ е регулирана професия в европейски мащаб, докато ПН „Администрация и управление“ не е. При по-малките направления също има значителни вариации – 16 направления с под 1000 студенти се предлагат в между едно и осем висши училища; 13 направления с между 1000 и 2000 студенти се предлагат в между две и 11 висши училища.

Фиг. 1. Брой студенти в ПН и брой ВУ в ПН

Върху броя на ВУ в определено ПН влияят множество фактори, включително спецификата на обучението в съответното направление, натовареността с изследователска дейност на преподавателите, регионалните особености и т.н. Съотношението между броя на студентите и броя на ВУ в дадено ПН

¹⁸ Вж. таблица 1.3 в Приложение № 2.

обаче при определени обстоятелства може да окаже съществено влияние върху жизнеността на образователните институции или достъпността на обучението в съответното направление.

2.4. Съотношението между броя на преподавателите на трудов договор и броя на студентите варира в големи граници в различните ПН

Според данни на НАЦИД за летния семестър на учебната 2022/2023 година общият брой на преподавателите във ВУ на трудов договор е 14 200.¹⁹ Най-много са преподавателите в ПН „Медицина“ – 2505, и „Педагогика на обучението по ...“ – 1765, следвани от „Икономика“ с 1373 преподаватели, „Здравни грижи“ с 1267, „Стоматология“ с 1017, „Филология“ с 1010 и „Администрация и управление“ с 1001. Най-малко са преподавателите на трудов договор в ПН „Теория на изкуствата“ – 13, „Теория и управление на образованието“ – 48, „Металургия“ – 64, „Религия и теология“ – 93, и „Животновъдство“ – 119. По райони най-малко са преподавателите в Югоизточния район – 887, а най-много са в Югозападния – 7458. Броят на ексклузивните преподаватели във висшите училища е 13 664.²⁰

Най-много студенти на един преподавател са отчетени в ПН „Педагогика“ – над 25, „Психология“ – почти 20, „Икономика“ – над 18, и „Право“ – почти 16, а най-малко – в ПН „Биотехнологии“ и в ПН „Математика“ – под 2.

Таблица 5. Брой преподаватели и брой действащи студенти по професионални направления по данни от НАЦИД през учебната 2022/2023 година

Професионално направление	Брой преподаватели на ТД*	Брой действащи студенти	Брой действащи студенти на един преподавател
Педагогика	652	16 900	25.9
Психология	197	3849	19.5
Икономика	1373	24 906	18.1
Право	431	6852	15.9
Национална сигурност	394	5370	13.6
Информатика и компютърни науки	578	7181	12.4
Администрация и управление	1001	10 917	10.9
Театрално и филмово изкуство	207	1853	9.0
Транспорт, корабоплаване и авиация	529	4624	8.7
Комуникационна и компютърна техника	861	7259	8.4
Обществени комуникации и информационни науки	333	2700	8.1

¹⁹ Вж. таблица 1.14 в Приложение № 2.

²⁰ Вж. таблица 1.15 в Приложение № 2.

Професионално направление	Брой преподаватели на ТД*	Брой действащи студенти	Брой действащи студенти на един преподавател
Хранителни технологии	172	1235	7.2
Спорт	278	1964	7.1
Туризм	374	2590	6.9
Изобразително изкуство	326	2252	6.9
Архитектура, строителство и геодезия	633	4346	6.9
Ветеринарна медицина	188	1285	6.8
Теория и управление на образованието	48	302	6.3
Филология	1010	5938	5.9
Горско стопанство	128	735	5.7
Здравни грижи	1267	6796	5.4
Енергетика	252	1297	5.1
Социални дейности	261	1342	5.1
Медицина	2505	12 660	5.1
Електротехника, електроника и автоматика	836	4194	5.0
Политически науки	307	1490	4.9
Педагогика на обучението по ...	1775	8587	4.8
Военно дело	258	1236	4.8
Химични технологии	213	1004	4.7
Растениевъдство	287	1350	4.7
Религия и теология	93	420	4.5
Машинно инженерство	677	3021	4.5
Общо инженерство	992	4189	4.2
Биологически науки	413	1689	4.1
Музикално и танцово изкуство	335	1317	3.9
Теория на изкуствата	13	48	3.7
История и археология	324	1191	3.7
Философия	160	575	3.6
Фармация	714	2290	3.2
Стоматология	1017	3153	3.1
Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	125	383	3.1
Физически науки	234	711	3.0
Животновъдство	119	346	2.9
Социология, антропология и науки за културата	334	924	2.8
Растителна защита	183	481	2.6
Металургия	64	165	2.6
Обществено здраве	910	2276	2.5

Професионално направление	Брой преподаватели на ТД*	Брой действащи студенти	Брой действащи студенти на един преподавател
Химически науки	301	743	2.5
Науки за земята	381	902	2.4
Материали и материалознание	150	322	2.1
Математика	281	484	1.7
Биотехнологии	381	604	1.6

* *Забележка:* Ако един преподавател преподава в едно и също ПН в две или повече ВУ, той е преброен съответно два или повече пъти в рамките на това ПН.

Различното съотношение на броя на преподавателите на трудов договор спрямо броя на студентите в различните професионални направления може да се дължи на особеностите на обучението в различните направления, натовареността на преподавателите с изследователска дейност, осъществяването на обучение от преподаватели, които не са на трудов договор и/или които преподават в повече от едно професионално направление, разкриването на обучение по направлението в нови ВУ, както и на други фактори. Като фактор обаче не може да се изключи и съотношението на броя на действащите студенти към определения от НАОА капацитет. Доколкото съществена част от финансирането на висшите училища се формира на базата на броя на обучаваните студенти, съществува риск от недостатъчно финансиране на част от направленията с малък брой студенти на един преподавател, което или трябва да бъде компенсирано с финансиране по други линии, включително със средства, предоставени за обучението на студенти в други ПН на съответното ВУ, или може да доведе до свиване на броя на преподавателите и оттам до намаляване на капацитета в съответното направление, включително и до намаляване на броя на висшите училища, предлагащи обучение в съответното направление.

2.5. Дисбаланси в структурата на студентите по пол

Жените превъзхождат мъжете като дял от общия брой студенти²¹ – почти 104 хиляди (близо 58%) са жени спрямо малко под 76 хиляди мъже (приблизително 42%). В няколко професионални направления действащите студенти са почти изцяло жени – особено в „Педагогика“ – 95%, „Теория и управление на образованието“ – 89%, „Здравни грижи“ – 86%, „Психология“ – 82%, „Теория на изкуствата“ и „Социални дейности“ – всяко по 81%. Мъжете имат над 80% дял в „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“, „Металургия“, „Електротехника, електроника и автоматика“, „Машинно инженерство“ и „Комуникационна и компютърна техника“. В регулираната специалност „Акушерка“ жените са 99.4%, а в „Медицинска сестра“ – 96.7%, докато мъжете са 99.4% от студентите в три регулирани специалности от „Транспорт, корабоплаване и авиация“: „Електрообзавеждане на кораба“, „Корабни машини и механизми“ и „Корабоводене“. Жените преобладават в шест от осемте най-масови професионални направления – изключение са „Комуникационна и компютърна техника“ и „Информатика и компютърни науки“.

²¹ Вж. таблица 1.5 в Приложение № 2.

2.6. Делът на чуждестранните студенти се увеличава, но те са концентрирани само в няколко професионални направления

Общият брой действащи студенти през учебната 2022/2023 година е 179 765. От тях действащите студенти български граждани са 164 854, което представлява 91.7% от всички действащи студенти в страната.²² Най-висок е делът на българските граждани сред студентите в Северния централен район – 98.9% (съответно 1.1% е делът на студентите чужди граждани), а най-нисък е делът на българските граждани сред студентите в Северозападния район – 75.5% (близо 25% са студентите чужди граждани).

Делът на студентите чужди граждани се увеличава през последните години и достига 8.3% от действащите студенти в страната през учебната 2022/2023 година (общият брой чуждестранни студенти е 14 911). Чуждестранните студенти обаче са концентрирани в относително малък брой професионални направления. Над половината (58.4%) от всички чуждестранни студенти в страната се обучават в само две професионални направления – „Медицина“ и „Стоматология“.

Таблица 6. Чуждестранни студенти по ПН

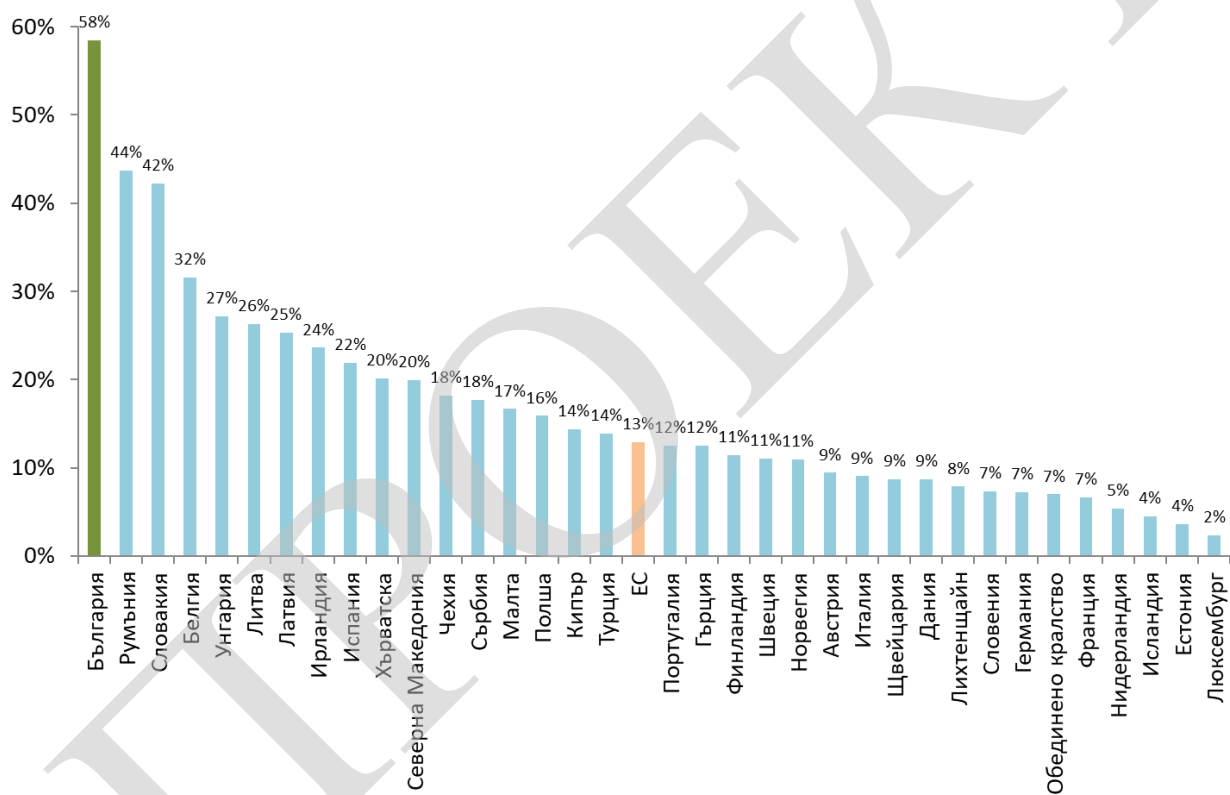
Професионално направление	Брой чуждестранни студенти	Дял на чуждестранните студенти в ПН от всички чуждестранни студенти в България (%)
Общо за България	14 911	100.0
701 Медицина	7261	48.7
702 Стоматология	1449	9.7
308 Икономика	749	5.0
505 Транспорт, корабоплаване и авиация	601	4.0
307 Администрация и управление	484	3.2
406 Информатика и компютърни науки	431	2.9
604 Ветеринарна медицина	394	2.6
503 Комуникационна и компютърна техника	307	2.1
703 Фармация	286	1.9
102 Педагогика	285	1.9
201 Филология	241	1.6
309 Туризъм	222	1.5
302 Психология	192	1.3
507 Архитектура, строителство и геодезия	177	1.2
103 Педагогика на обучението по ...	151	1.0
803 Музикално и танцово изкуство	148	1.0
305 Обществени комуникации	135	0.9

²² Вж. таблица 1.6 в Приложение № 2.

Професионално направление	Брой чуждестранни студенти	Дял на чуждестранните студенти в ПН от всички чуждестранни студенти в България (%)
и информационни науки		
705 Здравни грижи	131	0.9
303 Политически науки	126	0.8
802 Изобразително изкуство	101	0.7
501 Машинно инженерство	98	0.7
704 Обществено здраве	98	0.7
306 Право	83	0.6
601 Растениевъдство	72	0.5
502 Електротехника, електроника и автоматика	69	0.5
513 Общо инженерство	64	0.4
403 Биологически науки	58	0.4
706 Спорт	44	0.3
804 Театрално и филмово изкуство	34	0.2
301 Социология, антропология и науки за културата	30	0.2
901 Национална сигурност	26	0.2
101 Теория и управление на образованието	25	0.2
404 Науки за земята	24	0.2
202 История и археология	23	0.2
203 Философия	21	0.1
504 Енергетика	19	0.1
304 Социални дейности	18	0.1
401 Физически науки	18	0.1
512 Хранителни технологии	18	0.1
402 Химически науки	15	0.1
405 Математика	15	0.1
511 Биотехнологии	13	0.1
204 Религия и теология	11	0.1
510 Химични технологии	7	0.0
902 Военно дело	5	0.0
508 Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	3	0.0
506 Материали и материалознание	2	0.0
602 Растителна защита	2	0.0
605 Горско стопанство	2	0.0
509 Металургия	0	0.0
603 Животновъдство	0	0.0
801 Теория на изкуствата	0	0.0

„Медицина“ е единственото професионално направление в България, в което студентите чужди граждани преобладават – 57.4% са чуждестранните студенти спрямо 42.6% български.²³ В ПН „Стоматология“ чуждестранните студенти са 46%, а във „Ветеринарна медицина“ са 30.7%. Студентите чужди граждани представляват над 10% от действащите студенти в ПН „Транспорт, корабоплаване и авиация“, „Фармация“ и „Музикално и танцово изкуство“. Изцяло български студенти има в ПН „Металургия“, „Животновъдство“ и „Теория на изкуствата“. В други седем направления студентите български граждани са над 99%, включително „Горско стопанство“, „Военно дело“, „Растителна защита“, „Национална сигурност“, „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“, „Химични технологии“, „Материали и материалознание“.

Фиг. 2. Дял на чуждестранните студенти в ЕС в здравеопазване и социални услуги, 2020 г.

По данни на Евростат средният дял на чуждестранните студенти в страните – членки на ЕС, се увеличава от 7.2% през 2015 г. на 8.2% през 2021 г. Данните на Евростат за България показват по-бързо увеличение – от 4.2% през 2015 г. до 8% през 2021 г., като България бързо настига средното ниво в Европейския съюз. На Балканите България е водач по дял на чуждестранните студенти, пред Северна Македония със 7.4% чуждестранни студенти, Румъния с 6%, Сърбия 4.5%, Гърция 2.8%, Хърватия 2.7%, Турция 2.7%, Албания 1.7%. Все пак повечето европейски държави имат по-

²³ Вж. таблица 1.8 в Приложение № 2.

висок дял на чуждестранните студенти от България, включително Германия – 11.2%, Чехия – 15.6%, Австрия – 18.7%, Кипър – 21.8%, Люксембург 49.3%.

Отново по данни на Евростат²⁴ от 2020 г. България е първенец по концентрация на чуждестранни студенти с 58% дял на студентите в областта на здравеопазването и социалните услуги спрямо всички чуждестранни студенти в българските висши училища. Този дял средно за Европейския съюз е 13%, но има още няколко страни от региона с подобен на българския дял – Румъния и Словакия също имат над 40% концентрация на чуждестранни студенти в областта на здравеопазването и социалните услуги. В Белгия и Унгария делът е около 30%, а в Литва, Латвия, Ирландия и Испания е около една четвърт.

За разлика от доминацията на медицината сред чуждестранните студенти в България средно в Европейския съюз най-популярните области са „Бизнес администрация и право“, „Инженерни науки“, „Хуманитарни науки и изкуства“ и едва след това идва „Здравеопазване“ и „Социални услуги“. Съседните на България държави привличат най-много студенти в едни и същи три области – „Здравеопазване“, „Бизнес администрация и право“ и „Инженерни науки“. Изключение прави Гърция, която привлича най-много чуждестранните студенти в областта „Хуманитарни науки и изкуства“. Германия привлича най-много студенти по „Инженерни науки“.

Чуждестранните студенти в България идват от 122 държави, но почти 90% са от Европа, а повече от половината чуждестранни студенти са от четири страни – Гърция, Великобритания, Украйна и Германия. За разлика от България средно в Европейския съюз повече от половината чуждестранни студенти идват от други континенти – основно Азия, Африка и Южна Америка.

Значителен брой български граждани следва в чужбина. По данни от Евростат за 2020 г. около 14 600 български граждани учат в други страни от Европейския съюз – най-вече в Германия, Нидерландия и Австрия. В страни извън ЕС голям брой български студенти има във Великобритания и Турция (общо са близо 10 хиляди). С други думи, над 24 хиляди български студенти учат в други европейски държави.

От всичките 164 854 студенти български граждани 1159 са завършили средно образование извън страната²⁵, което представлява дял от 0.7%. Над 40% от тях следват висше образование в Югозападния район, а най-малко са в Северозападния район – 2%, и Югоизточния район – 7%. Водещото направление за българските граждани, завършили средно образование в чужбина, е „Икономика“ с дял около 66%. Следват „Администрация и управление“, „Спорт“, „Филология“ и „Педагогика“.

---

²⁴ Вж. Евростат – https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Learning_mobility_statistics

²⁵ Вж. таблица 1.7 в Приложение № 2.

2.7. Съществуват регионални дисбаланси в териториалната структура на висшето образование, включително по отношение на разпределението на висшите училища, професионалните направления и студентите

Най-много висши училища (27) извършват дейност в Югозападния район (вкл. София)²⁶, а най-малко висши училища и техни филиали са представени в Северозападния район, където са базирани само две висши училища, а други четири действат чрез филиали.

Най-много професионални направления са достъпни в Югозападния район (вкл. София) – 50, в други четири района са представени между 33 и 44 направления, докато най-малко професионални направления са достъпни в Северозападния район – 14.

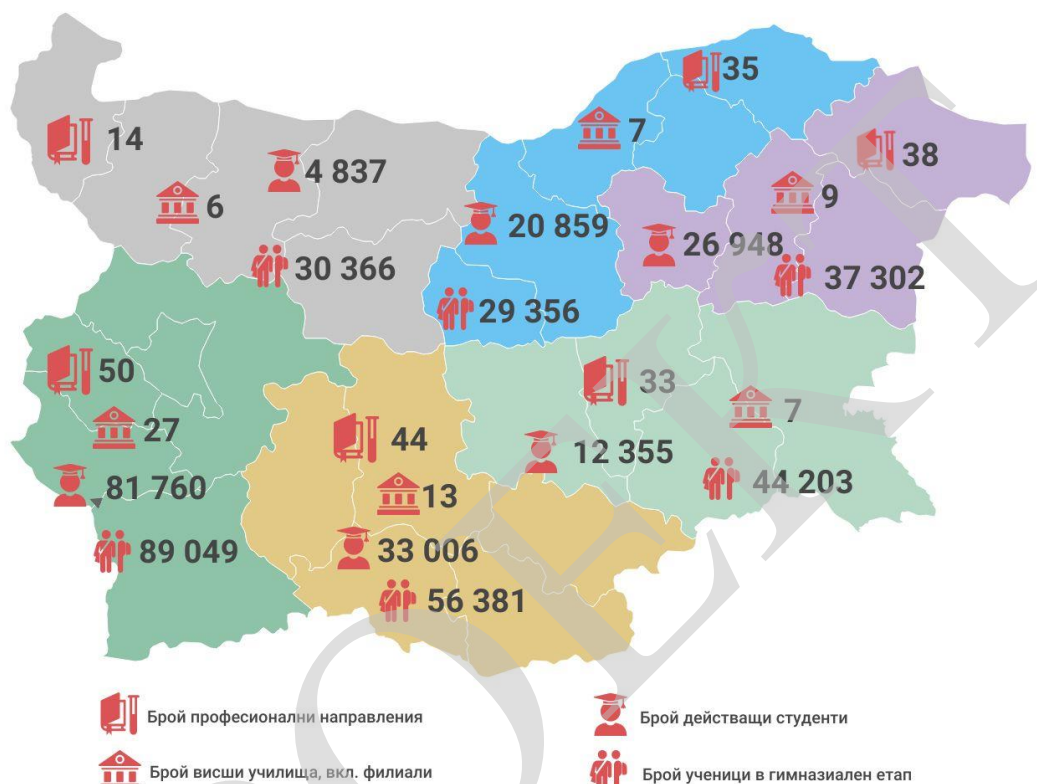
Таблица 7. Професионални направления според броя на районите, в които са достъпни

ПН, достъпни във всички райони	ПН, достъпни в пет района	ПН, достъпни в четири района	ПН, достъпни в три района	ПН, достъпни в два района	ПН, достъпни в един район
ПН 102 Педагогика	ПН 201 Филология	ПН 101 Теория и управление на образованието	ПН 203 Философия	ПН 508 Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	ПН 509 Металургия
ПН 103 Педагогика на обучението по ...	ПН 202 История и археология	ПН 303 Политически науки	ПН 301 Социология, антропология и науки за културата	ПН 603 Животновъдство	ПН 605 Горско стопанство
ПН 304 Социални дейности	ПН 204 Религия и теология	ПН 305 Обществени комуникации и информационни науки	ПН 401 Физически науки	ПН 604 Ветеринарна медицина	ПН 706 Спорт
ПН 406 Информатика и компютърни науки	ПН 302 Психология	ПН 402 Химически науки	ПН 506 Материали и материалознание	ПН 801 Теория на изкуствата	
ПН 501 Машинно инженерство	ПН 306 Право	ПН 403 Биологически науки	ПН 510 Химични технологии	ПН 804 Театрално и филмово изкуство	

²⁶ Вж. таблица 1.1 в Приложение № 2.

ПН, достъпни във всички райони	ПН, достъпни в пет района	ПН, достъпни в четири района	ПН, достъпни в три района	ПН, достъпни в два района	ПН, достъпни в един район
ПН 502 Електротехника, електроника и автоматика	ПН 307 Администрация и управление	ПН 404 Науки за земята	ПН 512 Хранителни технологии		
ПН 503 Комуникационна и компютърна техника	ПН 308 Икономика	ПН 405 Математика	ПН 602 Растителна защита		
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация	ПН 309 Туризъм	ПН 504 Енергетика	ПН 702 Стоматология		
ПН 513 Общо инженерство	ПН 601 Растениевъдство	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия			
ПН 704 Обществено здраве	ПН 701 Медицина	ПН 511 Биотехнологии			
ПН 705 Здравни грижи	ПН 802 Изобразително изкуство	ПН 703 Фармация			
		ПН 803 Музикално и танцово изкуство			
		ПН 901 Национална сигурност			
		ПН 902 Военно дело			

Фиг. 3. Разпределението на професионалните направления, висшите училища, студентите и учениците в гимназиален етап по райони

Единадесет професионални направления са представени във всичките шест района на страната, а други единадесет направления са представени в пет района на страната. Три направления са достъпни само в един район, пет ПН – в два района на страната, осем ПН – в три района, а останалите 14 ПН са представени в четири района на страната. Най-масовите направления са представени в почти всички райони на страната – от десетте най-масови направления (според броя на действащите студенти) пет ПН са представени във всичките шест района на страната, а останалите пет са представени в пет района. Все пак прави впечатление, че „Икономика“, „Администрация и управление“ и „Медицина“ са представени само в пет района. Редица професионални направления въобще не са представени в Северна България, вкл. ПН „Спорт“, ПН „Театрално и филмово изкуство“ и ПН „Ветеринарна медицина“ (последните две са приоритетни направления).

Студентите са разпределени по райони по същия модел, както професионалните направления и висшите училища. В района с най-много висши училища и професионални направления – Югозападния – се обучават и най-много студенти (45.5% от всички студенти в България).²⁷ Следват

²⁷ Вж. таблица 1.2 в Приложение № 2.

Южният централен район с 18.4%, Североизточният и Северният централен с 15 и 11.6% съответно, а с най-малък дял студенти са Югоизточният с 6.9% и Северозападният с 2.7%. В последните два района делът на студентите е значително по-нисък от дела на населението, особено в Северозападния район.

Таблица 8. Брой висши училища, професионални направления и студенти по райони

Район	Брой ПН	Брой ВУ, вкл. филиали	Брой действащи студенти	Дял на действащите студенти в района (от всички действащи студенти в страната) (%)	Дял на населението в района (спрямо цялото население в страната) (%)
България	52	51	179 765	100.0	100.0
ЮЗРП	50	27	81 760	45.5	31.3
ЮЦРП	44	13	33 006	18.4	20.2
СИРП	38	9	26 948	15.0	12.8
СЦРП	35	7	20 859	11.6	10.6
ЮИРП	33	7	12 355	6.9	14.7
СЗРП	14	6	4837	2.7	10.4

Действащите студенти български граждани са разпределени неравномерно по райони, като най-малко са студентите в Северозападния район – под 4 хиляди, а най-много са в Югозападния – близо 75 хиляди, т.е. разликата между двата района е около 20 пъти. Съвсем различно е съотношението между студентите, завършили средно образование в двата района – разликата там е по-малко от три пъти (близо 43 хиляди студенти, завършили средно образование в Югозападния район, спрямо 15 хиляди студенти, завършили средно образование в Северозападния район).²⁸

Ако разгледаме съотношението между студентите, които се обучават в района, и студентите, които са завършили средно образование в района, то е най-високо в Югозападния район – 1.7 (т.е. повече студенти учат в този район, отколкото студенти са завършили средно образование в него). В другата крайност е Северозападният район, в който съотношението е едва 0.2 – близо 15 хиляди действащи студенти са завършили средно образование там, но под 4 хиляди студенти български граждани учат в този район. С други думи, огромното мнозинство от студентите от Северозападния район са принудени да следват висше образование в други райони на страната (и го правят). В Югоизточния район положението е подобно, макар и не толкова крайно като в Северозападния.

²⁸ Вж. таблица 1.10 в Приложение № 2.

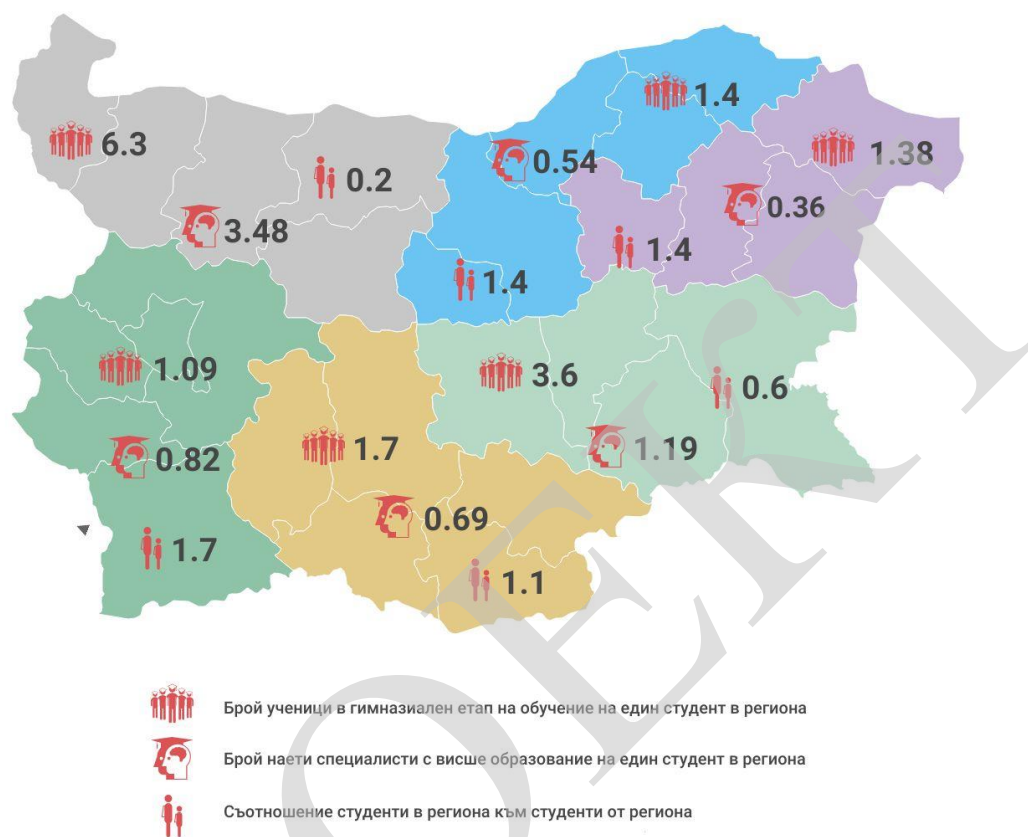

Таблица 9. Брой студенти в района и брой студенти от района

Район	Брой студенти в района (действащи студенти български граждани, следващи във ВУ в района)	Брой студенти от района (действащи студенти български граждани, завършили средно образование в района)	Съотношение на студенти в района към студенти от района
ЮЗРП	74 879	42 880	1.7
СЦРП	20 631	14 400	1.4
СИРП	23 981	17 229	1.4
ЮЦРП	30 000	26 365	1.1
ЮИРП	11 711	19 443	0.6
СЗРП	3652	14 856	0.2

Студентите, завършили средно образование в Северозападния район, най-често избират да учат „Икономика“, но това професионално направление не се преподава в района, т.е. те са принудени да следват висше образование в друг район на страната. Следващите най-популярни направления за студентите от Северозападния район са педагогическите направления (те са достъпни в района, макар и с малък брой места), но следващото по ред популярно направление – „Администрация и управление“ – също не е достъпно в района. С други думи, две от най-популярните професионални направления за студентите от Северозападния район не са достъпни в района. Няма друг район с такова разминаване между търсене и предлагане на висше образование като Северозападния район.

Фиг. 4. Регионални дисбаланси в разпределението на студентите

Регионални дисбаланси се наблюдават и по отношение на реализацията на завършилите. За период от 5 години (2018 – 2022 г. включително) са завършили 201 972 студенти.²⁹ От тях над 93 хиляди са завършили в Югозападния район (45.5% от всички завършили), над 35 хиляди са завършили в Южния централен район (17.1%), в Северния централен район завършилите са над 30 хиляди (14.7%), в Североизточния – над 30 хиляди (14.7%), в Югоизточния регион – близо 13 хиляди (6.4%), и в Северозападния – 3516 (1.7%).

Като цяло, разпределението на завършилите според района, в който се намира работното им място, следва подобен модел, макар и с някои различия.³⁰ В Северния централен район делът на реализиращите се в района е далеч по-нисък от дела на завършилите. Обратно, в Северозападния район работят 7% от завършилите, но висши училища в района са завършили само 1.7% от всички завършили в страната. Положението е подобно и в Югоизточния район, макар и не с такава драстична разлика.

²⁹ Вж. таблица 1.16 в Приложение № 2.

³⁰ Вж. таблица 1.17 в Приложение № 2.

Таблица 10. Разпределение на завършилите ВУ в България български граждани през периода 2018 – 2022 г. по район на висшето училище и по район на работното място

Район	Район, в който са завършили висше образование* (%)	Район, в който работят след завършване** (%)
ЮЗРП	45.5	47.0
ЮЦРП	17.1	16.0
СИРП	14.7	11.9
СЦРП	14.7	7.9
ЮИРП	6.4	10.4
СЗРП	1.7	6.9

* Разпределение на завършилите през периода 2018 – 2022 г. ВУ в България български граждани според региона за планиране на висшето училище, което са завършили (вж. табл. 1.16 в Приложение № 2).

** Разпределение на завършилите през периода 2018 – 2022 г. ВУ в България социално осигурени български граждани според региона за планиране, в който се намира работното им място (вж. табл. 1.17 в Приложение № 2).

Наблюдаваните текущи регионални различия са ясно изразени, но въпреки това не бива да се абсолютизират. Първо, разстоянията в България са сравнително малки, а кандидат-студентите и студентите са мобилни – съответно достъпът до висше образование не е силно възпрепятстван. Второ, Северозападният район, в който се наблюдават най-ясно изразени потребности за развитие на висшето образование, граничи с най-големия център на висше образования в България – София. Не на последно място, регионалното деление в България вече не отговаря на минималните изисквания на Евростат – два района (Северозападният и Северният централен) не отговарят на изискванията за минимален брой жители, а след преброяването на населението от 2021 г. още един район е на границата с тенденция надолу. Официално публично обсъждане за прерайониране започна през 2018 г., но през 2019 г. по изключение беше постигнато съгласие с Евростат за запазване на сегашните райони до 2027 г. Все пак рано или късно те ще трябва да бъдат променени и вероятно окрупнени.³¹

³¹ През 2018 г. Министерството на регионалното развитие и благоустройството публикува три варианта за промени в обхвата на районите – с пет окрупнени района, с четири окрупнени района и с шест прерайонирани региона (и столицата София като отделен район). В нито един от тези варианти Северозападният район не се запазва в сегашния си вид. Вж. МРРБ, Варианти за обхват на райони NUTS 2, 2018 г., <https://www.mrrb.bg/static/media/ups/articles/attachments/%D0%92%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BD>

2.8. Броят на студентите и на завършилите се очаква да намалява през следващите 5 години

Броят на действащите студенти български граждани намаля значително през последните години – от 192 002 през учебната 2017/2018 година до 164 854 през учебната 2022/2023 година, което представлява намаление с 14%.³² За последния 5-годишен период най-голям спад, от около 50% и повече, е отчетен при студентите в четири професионални направления – „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“, „Животновъдство“, „Растителна защита“ и „Туризъм“. В същото време значително увеличение на броя на студентите български граждани за последния 5-годишен период е отчетено при ПН „Педагогика на обучението по ...“ – 62%, „Материали и материалознание“ – 53%, „Теория и управление на образованието“ – 47%, „Педагогика“ – 32%, и „Изобразително изкуство“ – 26%. И при направленията, които бележат ръст в броя на студентите български граждани, и при тези със спад няма особени различия с предходната година.

Прогнозата за действащите студенти се основава на запазване на приема от учебната 2022/2023 година и показва, че през учебната 2027/2028 година броят на действащите студенти български граждани в страната ще намалее минимално до 160 950 (общият брой студенти, българи и чужденци, също минимално ще намалее до близо 176 хиляди³³). С други думи, през следващите 5 години се очаква намаление на броя на действащите студенти на национално ниво в резултат на намаление на броя на новоприетите студенти в първи курс. Прогнозата вероятно в известна степен е повлияна от прекъсването на динамичния ред в данните за студентите заради настъпили промени в организацията на поддържаните от НАЦИД регистри и продължаващото изчистване на данните. По този начин данните за настоящата година и за предходните години не са изцяло сравними. Прогнозата би могла да се коригира в бъдеще, ако продължаващото увеличение на държавната поръчка (което е заложено и за следващата 2023/2024 учебна година) доведе до увеличение на студентите първи курс, въпреки че засега не се забелязват подобни тенденции.

Ще продължи процесът на ребалансиране на броя на студентите по професионални направления заради значителните промени в приема през последните години – както и през миналата година, в абсолютен брой най-голям спад в броя на студентите се очаква в ПН „Икономика“ (около 735 студенти). В процентно изражение най-голямо намаление се очаква в ПН „Хранителни технологии“ (25%), „Биотехнологии“, „Растителна защита“, „Науки за земята“ (и трите с по 22%). Най-голямо абсолютно повишение на броя на студентите се очаква в ПН „Металургия“ (729) и „Здравни грижи“ (552), докато в процентно изражение най-висок растеж се очаква в ПН „Металургия“, „Химични технологии“ и „Теория на изкуствата“.

Демографската ситуация е благоприятна за още няколко години напред, тъй като броят на ражданията се увеличава в периода 2002 – 2009 г., съответно през следващите 4 – 5 години броят на младежите, навършващи обичайната възраст за висше образование, ще нараства. В по-

---

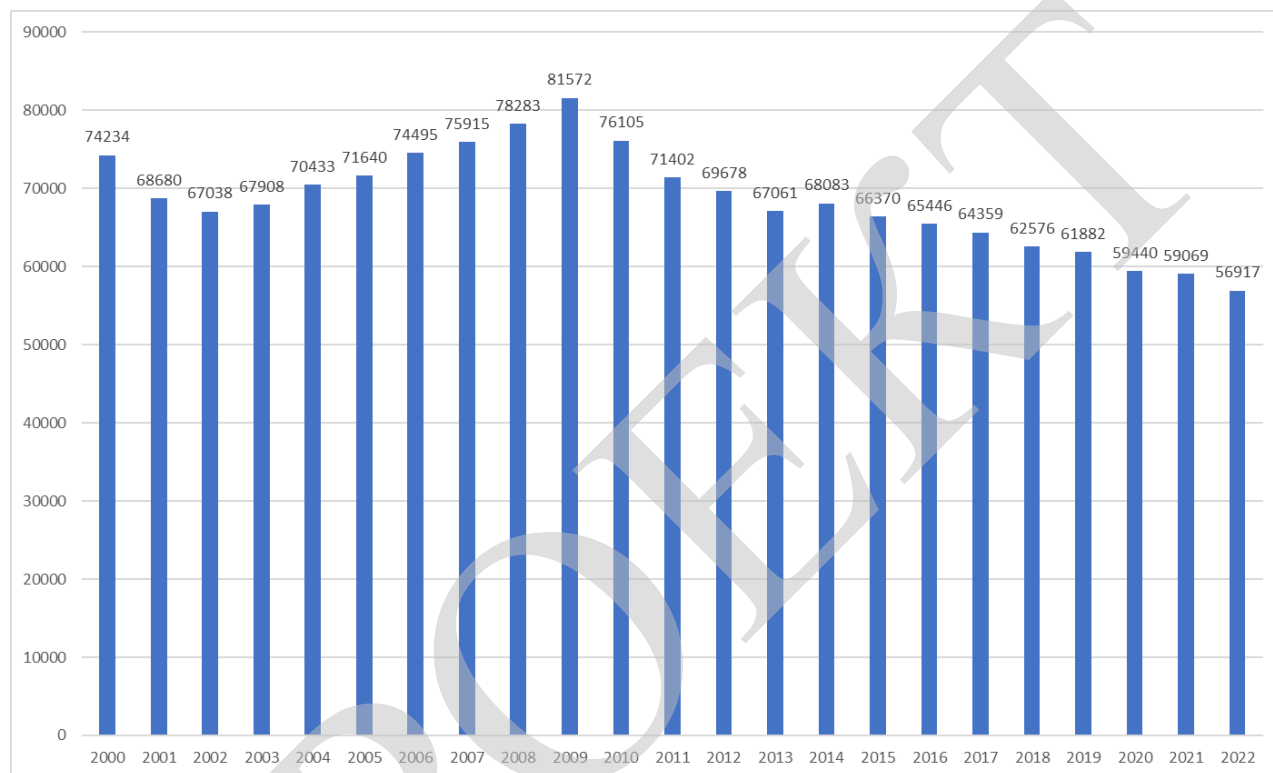
[%D1%82%D0%B8%20%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%B8%20NUTS%20eef8344d86eb2973a4a8238ccce742d0.docx](#)

³² Вж. таблица 2.1 в Приложение № 2.

³³ Вж. таблица 2.2 в Приложение № 2.

дългосрочен план обаче демографията ще влияе негативно на броя на студентите, тъй като броят на ражданията след 2009 г. постепенно намалява, като след 2011 г. всяка година броят на ражданията е по-нисък, отколкото през 2004 г. Това означава, че след 7 – 8 години при равни други условия броят на потенциалните студенти български граждани ще е по-нисък, отколкото е в момента, и ще продължи да намалява.

Фиг. 5. Брой раждания по години

Източник: НСИ.

Броят на завършилите висше образование български граждани ще продължи да намалява и се очаква да достигне 197 хиляди през 2023 – 2027 г. спрямо близо 202 хиляди през 2018 – 2022 г., което представлява спад с 2%.³⁴ Броят на завършилите следва тенденциите в броя на студентите, като влияние вероятно оказва прекъсването на динамичния ред през годината.³⁵ В по-дългосрочен план при равни други условия съществуващите демографски предпоставки предполагат продължаващо намаляване на броя на завършилите.

³⁴ Вж. таблица 2.3 в Приложение № 2.

³⁵ От учебната 2022/2023 година в поддържаните от НАЦИД регистри е извършена промяна както в някои от използваните дефиниции, така и в сроковете за подаване/обновяване на данни. В изданието на НКВОРБ за 2023 година дефинициите за „действащи студенти“ и „завършили“ са променени, поради което е налице прекъсване на динамичния ред.

Процесите на ребалансиране на приема на студенти през последните години са предпоставка и за ребалансиране в броя на завършилите. Най-голямо увеличение на завършилите през следващите 5 години се очаква в ПН „Педагогика на обучението по ...“ – 37%, „Изобразително изкуство“ и „Математика“ – 31% и „Металургия“ - 27%. Най-голям спад в процентно изражение се очаква в ПН „Растителна защита“ – 49%, „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“ – 43%, и „Туризъм“ – 41%.

Таблица 11. Промяна на броя на действащите студенти български граждани по райони в периода 2017 – 2022 г. и очакван брой през учебната 2027/2028 година

Район	Брой действащи студенти през учебната 2017/2018 година	Брой действащи студенти през учебната 2022/2023 година	Очакван брой действащи студенти през учебната 2027/2028 година при запазване на приема от 2022 г.	Промяна на броя на действащите студенти в периода 2017 – 2022 г. (%)	Очаквана промяна на броя на действащите студенти в периода 2022 – 2027 г. при запазване на приема от 2022 г. (%)	Очаквана промяна на броя на действащите студенти в периода 2022 – 2027 г. при запазване на приема от 2022 г. (брой)
България	192 002	164 854	159 870	-14%	-3%	-4984
ЮЗРП	87 975	74 879	74 328	-15%	-1%	-551
ЮЦРП	33 911	30 000	28 414	-12%	-5%	-1586
СЦРП	28 245	20 631	19 761	-27%	-4%	-870
СИРП	27 624	23 981	22 561	-13%	-6%	-1420
ЮИРП	11 165	11 711	11392	5%	-3%	-319
СЗРП	3082	3652	3414	18%	-7%	-238

През последните 5 години най-голямо увеличение на броя на студентите се отчита в Северозападния район (18%).³⁶ Макар и с по-бавни темпове (6%), тази тенденция се очаква да продължи и през следващите 5 години, като общият брой действащи студенти се очаква да надмине 5100 през учебната 2027/2028 година спрямо малко над 4000 през учебната 2017/2018 година. Но растежът ще е основно при чуждестранните студенти, докато броят на българските

³⁶ Вж. таблица 2.4 и 2.5 в Приложение № 2.

студенти се очаква да намалее с около 7%. Броят на завършилите висше образование в района се очаква да се увеличи значително, с 23%, през следващите 5 години.³⁷

Таблица 12. Брой завършили ВУ в България български граждани в периода 2018 – 2022 г. и очакван брой завършили ВУ в България български граждани в периода 2023 – 2027 г. при запазване на приема

Район	Брой завършили в периода 2018 – 2022 г.	Очакван брой завършили в периода 2023 – 2027 г. при запазване на приема от учебната 2021/2022 година	Очаквана промяна (%)
България	201 972	197 307	-2%
ЮЗРП	93 615	93 992	0%
ЮЦРП	35 182	37 946	8%
СЦРП	30 198	26 957	-11%
СИРП	30 264	28 794	-5%
ЮИРП	13 129	14 619	11%
СЗРП	3 516	4 316	23%

* Броят на завършилите на национално ниво отразява броя физически лица, като е премахнато дублирането, т.е. едно физическо лице се отчита само един път на национално ниво, независимо колко пъти се е дипломирало в 5-годишния период. Поради това сумата от броя на завършилите по региони е малко по-голяма от броя завършили на национално ниво.

2.9. Тенденцията на фрагментация на висшето образование се пречупи и се наблюдава постепенна консолидация

През 2023 г. броят на акредитираните висши училища намаля от 52 на 51. Причината е, че през месец май 2022 г. изтече акредитацията на Европейското висше училище по икономика и мениджмънт – Пловдив (ЕВУИМ). Намалението на броя на акредитираните висши училища беше официализирано след публикуването през юни 2023 г. в „Държавен вестник“ на официалния списък на акредитираните висши училища, който се изготвя ежегодно от НАОА. Фактическото приключване на дейността на ЕВУИМ стана по-рано, тъй като висшето училище не обучава студенти след 2020 г.

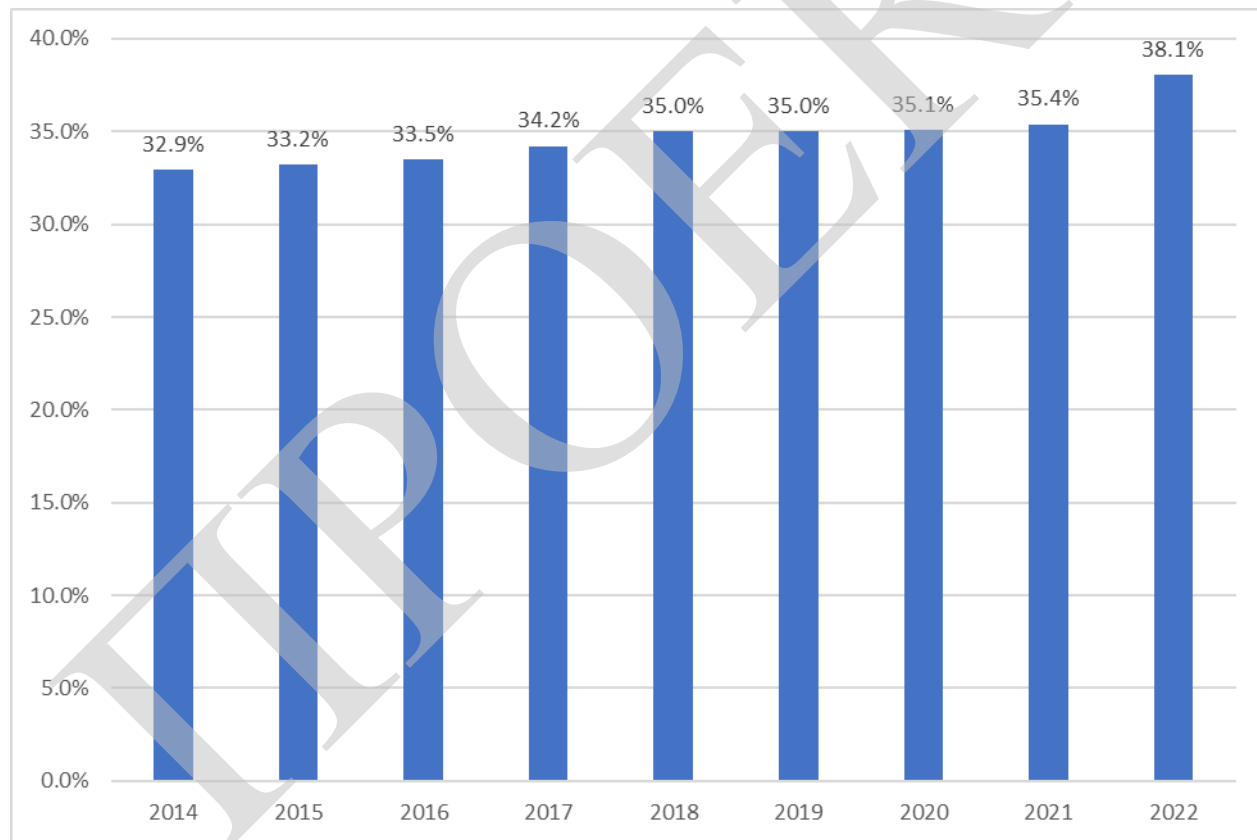
През 2009 г. в България имаше 50 акредитирани висши училища, но за едно десетилетие броят им се увеличи до 52 заради откриването на Европейския политехнически университет – Перник (2010 г.) и Висшето военновъздушно училище „Георги Бенковски“ –

³⁷ Вж. таблица 2.6 в Приложение № 2.

Долна Митрополия (2019 г.). През 2023 г. изтичането на акредитацията на ЕВУИМ намали броя на висшите училища обратно до 51.

Процесът на консолидация тече плавно през последното десетилетие. Така например през учебната 2014/2015 година в най-големите пет университета (според броя на действащите студенти) се обучават 32.9% от всички студенти, като този процент расте всяка година и достига 38.1% през учебната 2022/2023 година. Подобна тенденция се наблюдава и при най-големите десет висши училища, макар и с по-бавен темп (увеличение от 53.2% през учебната 2014/2015 година до 55.9% през учебната 2022/2023 година). Очакваното намаление на броя на студентите и демографските тенденции през следващото десетилетие вероятно ще подкрепят плавна тенденция към консолидация на висшето образование.

Фиг. 6. Дял на петте най-големи висши училища според броя на действащите студенти в периода 2014 – 2022 г.

2.10. Различия в реализацията на завършилите на пазара на труда по ПН и СРП³⁸

В България се наблюдава относително продължителна тенденция за подобряване на показателите за реализация на завършилите на пазара на труда, включително³⁹:

- Делът на завършилите, които се реализират на позиция, за която се изисква висше образование, се увеличи от 47% през 2015 г. до близо 51% през 2020 г. и до 59.4% през 2023 г.
- Делът на завършилите, които имат принос към осигурителната система⁴⁰, се увеличи от близо 76% през 2013 г. до близо 81% през 2020 г. и до 86% през 2023 г.
- Средният осигурителен доход на завършилите се увеличи от 868 лв. през 2013 г. до 1373 лв. през 2020 г. и до 1944 лв. през 2023 г.
- Безработицата сред завършилите намаля от 4.15% през 2013 г. до 2.79% през 2020 г. и до 2.1% през 2023 г.

Тази по-добра реализация на завършилите на пазара на труда съвпадна както с период на общо подобрене на показателите на българската икономика в условията на членство в ЕС, така и с процеси на намаляване на броя на студентите и завършилите и на реструктуриране на разпределението на студентите по професионални направления в рамките на системата на висшето образование в страната, целящи подобряване на връзката на висшето образование с пазара на труда. Пандемията не успя да прекъсне тенденцията на подобрене освен при безработицата, където се отчете влошаване, но само временно.

Като цяло безработицата сред завършилите⁴¹ през предходния 5-годишен период висши училища в България български граждани е сравнително ниска, като различията между отделните професионални направления са относително малки. Най-ниска безработица сред завършилите се отчита в ПН „Военно дело“, където показателят е приблизително 0, следват ПН „Медицина“, „Фармация“ и „Стоматология“ и „Математика“ – под 1%. Следват ПН „Физически науки“ и „Ветеринарна медицина“ с около 1% безработица. В другата крайност е ПН „Социални дейности“ с безработица от 3.4%, следвано от „История и археология“ и „Педагогика“ с по около 3%. Тези различия са значими, но сравнително умерени и безработицата при наскоро завършилите от всички професионални направления е по-ниска от средната общо за страната през съответния период.

Много по-значителни са различията в заетостта, измерени през индикатора „Принос към осигурителната система“, показващ дела на осигурените в страната сред завършилите през предходния 5-годишен период висши училища в България български граждани. В някои направления като „Теория и управление на образованието“, „Фармация“ над 95% от завършилите

³⁸ Вж. таблица 3.1. в Приложение № 2.

³⁹ По данни от Рейтинговата система на висшите училища (РСВУ) и НКВОРБ.

⁴⁰ Индикаторът „Принос към осигурителната система“ показва дела на социално осигурените в България лица сред завършилите висше образование в страната български граждани през предходните 5 години.

⁴¹ Данните за реализация на завършилите се отнасят до завършилите през предходния 5-годишен период висше училище в България български граждани.

висше образование са социално осигурени в страната, като подобни нива на почти пълна заетост в страната се наблюдават и при някои регулирани професии, като „Управление на здравните грижи“, „Маркшайдерство и геодезия“, „Водоснабдяване и канализация“, „Лекарски асистент“, „Геодезия“. С принос към осигурителната система под 70% се отличават само завършилите професионално направление „Транспорт, корабоплаване и авиация“ (вероятно защото значителна част от завършилите работят извън страната) и „Изобразително изкуство“.

Най-големи са различията между професионалните направления по индикатора „Приложение на придобито висше образование и реализация по призвание“, който измерва дела на завършилите, които работят на длъжност, за която се изисква висше образование. При ПН „Медицина“ работещите на позиция, изискваща висше образование, или на позиция по призвание са близо 95%, следвани от „Теория и управление на образованието“ – 94%, „Стоматология“ – 93% и „Фармация“ – малко над 90%. В другата крайност е ПН „Туризм“, където делът на реализиращите се на подобни позиции е едва 26%, а около и под 35% са реализиращите се на подобни позиции сред завършилите „Изобразително изкуство“, „Хранителни технологии“ и „Материали и материалознание“.

Данните за реализацията на завършилите на пазара на труда могат да служат като ориентир за реалното търсене на специалисти с висше образование от работодателите и за степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

3. Определяне на групи професионални направления и специалности от регулираните професии и групи висши училища според съответствието на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда, както и на типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на висшето образование

3.1. Определение за съответствие на профилната и териториалната структура на ВО по ПН и СРП със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда

За целите на НКВОРБ под „съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда“ се разбира следното:

1) Наличие на съответствие между профила на предлаганите от висшите училища възможности за обучение на студенти по професионални направления (ПН) и специалности от регулираните професии (СРП) и търсенето на висше образование от кандидат-студентите, измерено чрез набор от обективни индикатори, наричано по-нататък за краткост „Търсене на висше образование от кандидат-студентите“;

2) Наличие на съответствие между профила на завършилите⁴² висше образование по ПН и СРП и търсенето на специалисти с висше образование от работодателите, измерено чрез набор от обективни индикатори за реализация на завършилите на пазара на труда, наричано по-нататък за краткост „Реализация на завършилите“.

За целите на НКВОРБ се приема, че колкото е по-висока степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите спрямо предлагането в рамките на съществуващата структура на висшето образование по ПН и СРП, както и колкото е по-висока степента на реализация на завършилите различните ПН и СРП, толкова е по-висока степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование по съответните ПН и СРП със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

---

⁴² Под „завършили“ се разбира лица, придобили диплома за завършена образователно-квалификационна степен на висшето образование „професионален бакалавър по...“, „бакалавър“ или „магистър“ в българско висше училище през съответната календарна година по данни от НАЦИД.

Степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите по ПН и СРП на национално ниво, както и за всяко акредитирано ВУ по ПН и СРП се определят по методиката съгласно Приложение № 1.

3.2. Определяне на групи ПН и СРП на национално ниво според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите

За определяне на степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите по ПН и СРП на национално ниво се използват следните индикатори⁴³ със следните тежести:

Таблица 13. Индикатори за определяне на степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите по ПН и СРП на национално ниво и тяхната тежест

Индикатор	Описание	Тежест
Среден успех от дипломата за завършено средно образование	Среден успех от дипломата за завършено средно образование на действащите студенти български граждани в първи курс на обучение (във всички ОКС).	35%
Дял чуждестранни студенти	Процент на чуждестранните студенти от действащите студенти.	20%
Дял завършили средно образование в чужбина български граждани	Процент завършили средно образование в чужбина български граждани от действащите студенти български граждани.	3%
Дял на новоприетите студенти по ПМС 103/1993* и ПМС 228/1997**	Процент на новоприетите студенти по ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997 от всички новоприети студенти за съответната учебна година (вкл. студенти бакалаври първи курс, студенти магистри подготвителна година и студенти магистри първи курс).	2%
Новоприетите студенти като дял от държавната поръчка	Дял на новоприетите студенти държавна поръчка в ПН/СРП (български граждани и граждани на ЕС и ЕИП, за които държавата осигурява средства за издръжка на обучението, в първи курс на държавните висши училища) от утвърдения прием на студенти в първи курс в държавните ВУ за съответната учебна година.	20%
Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Съотношение между броя на действащите студенти и определения от НАОА капацитет на висшите училища в съответните ПН/СРП.	20%

* Постановление № 103 на Министерския съвет от 31.05.1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина.

** Постановление № 228 на Министерския съвет от 20.05.1997 г. за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България.

⁴³ Пълно описание на индикаторите се съдържа в Приложение № 1.

За определяне на степента на реализацията на завършилите по ПН и СРП на национално ниво⁴⁴ се използват следните индикатори⁴⁵ със следните тежести:

Таблица 14. Индикатори за определяне на степента на реализацията на завършилите по ПН и СРП на национално ниво и тяхната тежест

Индикатор	Описание	Тежест
Дял безработни	Процент на официално регистрираните безработни сред завършили-те през предходните 5 години ВУ в България български граждани.	20%
Осигурителен доход	Среден месечен осигурителен доход в лева на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани.	20%
Принос към осигурителната система	Процент на социално осигурените лица в България сред завършилите през предходните 5 години съответните ВУ в България български граждани.	20%
Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание	Процент на работещите на позиция, изискваща висше образование, или заемащи длъжност по призвание от осигурените лица сред завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани.	20%
Промяна на дела на безработните	Разлика между дела на безработните сред завършилите към посочената базова година и завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна на осигурителния доход	Разликата между средните осигурителни доходи на съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано като процент от средния осигурителен доход на завършилите през по-ранния период. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година.	5%
Промяна на дела на осигурените	Разликата между стойностите на индикатора „Принос към осигурителната система“, изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна в приложението	Разликата между стойностите на индикатора „Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание“,	5%

⁴⁴ Индикаторите в НКВОРБ отразяват реализацията на завършилите на българския пазар на труда и не отчитат реализацията извън България. Това може да се отрази върху данните за реализация на завършилите за някои ПН, при които относително голям брой завършили се реализират извън България (напр. ПН „Транспорт, корабоплаване и авиация“, както и някои СРП от това ПН). Може да се допусне, че доходите на завършилите това ПН, които се реализират в чужбина, са по-високи от тези, които могат да бъдат отчетени с индикаторите в НКВОРБ.

⁴⁵ Пълно описание на индикаторите се съдържа в Приложение № 1.

на придобитото висше образование и реализацията по призвание	изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	
--	--	--

ПН и СРП на национално ниво се разделят в четири групи според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите, определени на базата на посочените по-горе индикатори по методиката съгласно Приложение № 1, както следва:

Групи ПН и СРП на национално ниво:

- **Група 1.** ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- **Група 2.** ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- **Група 3.** ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- **Група 4.** ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.

Разделянето на ПН и СРП на национално ниво по групи от 1 до 4 се определя и актуализира ежегодно по методиката съгласно Приложение № 1. Определените групи ПН и СРП на национално ниво за 2023 г. са посочени в Раздел 3 на Приложение № 2 и са представени в следващата таблица.

Таблица 15. Групи ПН и СРП на национално ниво⁴⁶ според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите за 2023 г.

Пореден номер	Име на ПН/СРП	Максимален капацитет, определен от НАОА	Брой действащи студенти	Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Реализация на завършилите (точки)	Търсене на висше образование от кандидат-студентите (точки)	Група на съответствие
1	ПН 704 Обществено здраве / СРП Управление на здравните грижи	1060	555	52.4	64	50	Група 1
2	ПН 705 Здравни грижи / СРП Рентгенов лаборант	410	312	76.1	63	50	Група 1

⁴⁶ За ПН „Военно дело“ и акредитираните в него СРП не се определя група на съответствие, поради което не са включени в таблицата.

Пореден номер	Име на ПН/СРП	Максимален капацитет, определен от НАОА	Брой действащи студенти	Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Реализация на завършилите (точки)	Търсене на висше образование от кандидат-студентите (точки)	Група на съответствие
3	ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицинска сестра	3410	2512	73.7	62	50	Група 1
4	ПН 701 Медицина / СРП Медицина	14 665	12 377	84.4	61	92	Група 1
5	ПН 701 Медицина	14 705	12 660	86.1	61	92	Група 1
6	ПН 705 Здравни грижи / СРП Лекарски асистент	700	436	62.3	61	53	Група 1
7	ПН 101 Теория и управление на образованието	670	302	45.1	60	52	Група 1
8	ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицински лаборант	550	374	68.0	60	57	Група 1
9	ПН 703 Фармация	3720	2290	61.6	59	71	Група 1
10	ПН 703 Фармация / СРП Фармация	3520	2243	63.7	59	71	Група 1
11	ПН 705 Здравни грижи / СРП Помощник-фармацевт	740	551	74.5	58	60	Група 1
12	ПН 704 Обществено здраве	4828	2276	47.1	56	56	Група 1
13	ПН 406 Информатика и компютърни науки	14 420	7181	49.8	56	59	Група 1
14	ПН 705 Здравни грижи	9855	6796	69.0	55	53	Група 1
15	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Архитектура	2530	1171	46.3	54	64	Група 1
16	ПН 503 Комуникационна и компютърна техника	18 290	7259	39.7	54	50	Група 1
17	ПН 306 Право	12 400	6852	55.3	54	59	Група 1
18	ПН 306 Право / СРП Право	12 400	6846	55.2	54	59	Група 1

Пореден номер	Име на ПН/СРП	Максимален капацитет, определен от НАОА	Брой действащи студенти	Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Реализация на завършилите (точки)	Търсене на висше образование от кандидат-студентите (точки)	Група на съответствие
19	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Маркшайдерство и геодезия	250	140	56.0	53	50	Група 1
20	ПН 604 Ветеринарна медицина / СРП Ветеринарна медицина	1800	1251	69.5	53	71	Група 1
21	ПН 604 Ветеринарна медицина	1900	1285	67.6	53	71	Група 1
22	ПН 702 Стоматология / СРП Дентална медицина	3780	3153	83.4	52	87	Група 1
23	ПН 702 Стоматология	3780	3153	83.4	52	87	Група 1
24	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Транспортно строителство	955	157	16.4	63	22	Група 2
25	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Водоснабдяване и канализация	610	168	27.5	60	28	Група 2
26	ПН 705 Здравни грижи / СРП Акушерка	1530	860	56.2	58	49	Група 2
27	ПН 901 Национална сигурност	15 570	5370	34.5	58	42	Група 2
28	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Геодезия	1120	361	32.2	58	43	Група 2
29	ПН 605 Горско стопанство	2150	735	34.2	58	40	Група 2
30	ПН 508 Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	1500	383	25.5	57	30	Група 2

Пореден номер	Име на ПН/СРП	Максимален капацитет, определен от НАОА	Брой действащи студенти	Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Реализация на завършилите (точки)	Търсене на висше образование от кандидат-студентите (точки)	Група на съответствие
31	ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия	16 115	4346	27.0	56	49	Група 2
32	ПН 502 Електротехника, електроника и автоматика	14 530	4194	28.9	55	39	Група 2
33	ПН 405 Математика	2570	484	18.8	55	49	Група 2
34	ПН 509 Металургия	370	165	44.6	55	34	Група 2
35	ПН 506 Материали и материалознание	1190	322	27.1	54	22	Група 2
36	ПН 504 Енергетика	3180	1297	40.8	54	36	Група 2
37	ПН 401 Физически науки	2090	711	34.0	54	44	Група 2
38	ПН 510 Химични технологии	2760	1004	36.4	53	41	Група 2
39	ПН 103 Педагогика на обучението по ...	16 975	8587	50.6	50	49	Група 2
40	ПН 705 Здравни грижи / СРП Рехабилитатор	615	462	75.1	49	52	Група 3
41	ПН 803 Музикално и танцово изкуство	2945	1317	44.7	46	60	Група 3
42	ПН 203 Философия	1190	575	48.3	46	52	Група 3
43	ПН 303 Политически науки	5615	1490	26.5	45	52	Група 3
44	ПН 305 Обществени комуникации и информационни науки	6970	2700	38.7	44	55	Група 3
45	ПН 705 Здравни грижи / СРП Зъботехник	390	350	89.7	44	62	Група 3
46	ПН 102 Педагогика	18 950	16 900	89.2	43	58	Група 3
47	ПН 302 Психология	6760	3849	56.9	43	56	Група 3
48	ПН 201 Филология	10 610	5938	56.0	43	60	Група 3
49	ПН 704 Обществено здраве / СРП Кинезитерапия	1833	734	40.0	42	58	Група 3
50	ПН 308 Икономика	71 500	24 906	34.8	40	51	Група 3

Пореден номер	Име на ПН/СРП	Максимален капацитет, определен от НАОА	Брой действащи студенти	Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Реализация на завършилите (точки)	Търсене на висше образование от кандидат-студентите (точки)	Група на съответствие
51	ПН 801 Теория на изкуствата	250	48	19.2	39	50	Група 3
52	ПН 804 Театрално и филмово изкуство	2820	1853	65.7	38	60	Група 3
53	ПН 301 Социология, антропология и науки за културата	3710	924	24.9	36	50	Група 3
54	ПН 802 Изобразително изкуство	3285	2252	68.6	32	64	Група 3
55	ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабоводене	4150	1195	28.8	28	50	Група 3
56	ПН 501 Машинно инженерство	9865	3021	30.6	49	34	Група 4
57	ПН 603 Животновъдство	1720	346	20.1	49	34	Група 4
58	ПН 706 Спорт	4490	1964	43.7	47	46	Група 4
59	ПН 511 Биотехнологии	2105	604	28.7	46	45	Група 4
60	ПН 204 Религия и теология	1080	420	38.9	46	33	Група 4
61	ПН 513 Общо инженерство	13 785	4189	30.4	43	43	Група 4
62	ПН 307 Администрация и управление	33 420	10 917	32.7	43	48	Група 4
63	ПН 404 Науки за земята	3351	902	26.9	43	40	Група 4
64	ПН 202 История и археология	3230	1191	36.9	43	48	Група 4
65	ПН 602 Растителна защита	1285	481	37.4	41	37	Група 4
66	ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация	16 655	4624	27.8	40	43	Група 4
67	ПН 402 Химически науки	2860	743	26.0	40	42	Група 4
68	ПН 403 Биологически науки	5240	1689	32.2	40	46	Група 4

Пореден номер	Име на ПН/СРП	Максимален капацитет, определен от НАОА	Брой действащи студенти	Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Реализация на завършилите (точки)	Търсене на висше образование от кандидат-студентите (точки)	Група на съответствие
69	ПН 601 Растениевъдство	3210	1350	42.1	35	38	Група 4
70	ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Електрообзавеждане на кораба	1950	155	7.9	34	17	Група 4
71	ПН 304 Социални дейности	3620	1342	37.1	34	40	Група 4
72	ПН 512 Хранителни технологии	2860	1235	43.2	31	44	Група 4
73	ПН 705 Здравни грижи / СРП Инспектор по обществено здраве	270	143	53.0	31	44	Група 4
74	ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабни машини и механизми	2350	489	20.8	30	44	Група 4
75	ПН 309 Туризъм	9340	2590	27.7	30	43	Група 4

Легенда към таблицата:

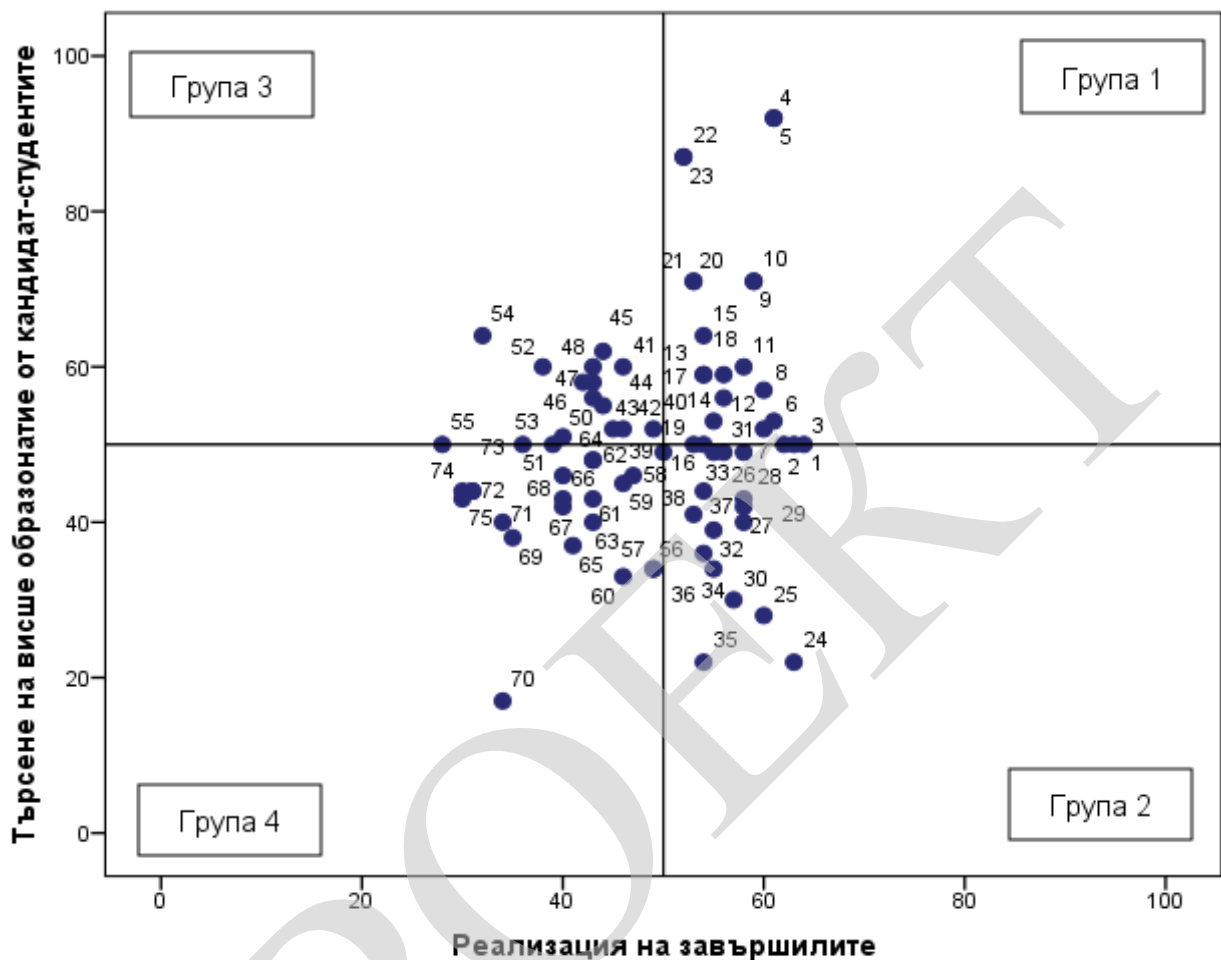
Група 1. ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки) и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки).

Група 2. ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки) и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-малка от 50 точки).

Група 3. ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите (стойност, по-малка от 50 точки) и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки).

Група 4. ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите (стойност, по-малка от 50 точки) и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-малка от 50 точки).

Фиг. 7. Групи ПН и СРП* на национално ниво според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите за 2023 г.

* Номерацията на точките в графиката отразява поредните номера, с които съответните на ПН и СРП присъстват в таблицата с групите ПН и СРП на национално ниво според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите за 2023 г. (вж. таблица 15).

През 2023 г. на национално ниво в група 1 според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите попадат 10 ПН, в които се обучават 28% от действащите студенти в страната. Най-много професионални направления попадат в група 4 – 17 направления, в които се обучават 21% от студентите. В група 2 попадат 13 ПН, в които се обучават 16% от действащите студенти в страната, а в група 3 има 12 ПН, в които се обучават 35% от действащите студенти; 56% от действащите студенти в страната се обучават в ПН, при които се наблюдава ниска степен на реализация на завършилите; 30 от общо 52 ПН в страната попадат в групи, при които се наблюдава ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.

Таблица 16. Брой на ПН и на действащите студенти по групи според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите за 2023 г.

Група на съответствие	Брой действащи студенти в ПН в съответната група ⁵³	Дял на действащите студенти в ПН в съответната група от всички действащи студенти в България (%)	Брой ПН
Общо за България	179 765	100	52
Група 1	50 054	28	10
Група 2	28 834	16	13
Група 3	62 752	35	12
Група 4	37 608	21	17
Не се разпределят в група (студенти, неразпределени по ПН)	517	0	–

В сравнение с професионалните направления в страната като цяло при специалностите от регулираните професии се наблюдава по-голяма концентрация на действащи студенти в специалности, които попадат в групи 1 и 2, т.е., при които се наблюдава висока степен на реализация на завършилите на пазара на труда. В подобни специалности се обучават 90,5% от всички действащи студенти, записани в специалности от регулираните професии.

Таблица 17. Брой на СРП и на действащите студенти по групи според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите за 2023 г.

Група на съответствие	Брой действащи студенти по СРП в съответната група	Дял на действащите студенти в СРП в съответната група от всички, обучаващи се в СРП в България (%)	Брой СРП
Общо за България	38 309	100.0	33
Група 1	31 921	83.3	13
Група 2	2772	7.2	6
Група 3	2741	7.2	4
Група 4	787	2.1	3
Не се разпределят в група (СРП с недостатъчно студенти и/или завършили)	88	0.2	7

3.3. Определяне на групи акредитирани ВУ по ПН и СРП според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите

За определяне на степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите за всяко акредитирано ВУ по ПН и СРП се използват следните индикатори⁴⁷ със следните тежести:

Таблица 18. Индикатори за определяне на степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите за всяко акредитирано ВУ по ПН и СРП и тяхната тежест

Индикатор	Описание	Тежест за държавни ВУ	Тежест за частни ВУ*
Среден успех от дипломата за завършено средно образование	Среден успех от дипломата за завършено средно образование на действащите студенти български граждани (във всички ОКС).	35%	44%
Дял чуждестранни студенти	Процент на чуждестранните студенти от действащите студенти.	20%	25%
Дял завършили средно образование в чужбина български граждани	Процент завършили средно образование в чужбина български граждани от действащите студенти български граждани.	3%	4%
Дял на новоприетите студенти по ПМС 103/1993** и ПМС 228/1997***	Процент на новоприетите студенти по ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997 от всички новоприети студенти за съответната учебна година (вкл. студенти бакалаври първи курс, студенти магистри подготвителна година и студенти магистри първи курс).	2%	2%
Новоприетите студенти като дял от държавната поръчка	Дял на новоприетите студенти държавна поръчка (български граждани и граждани на ЕС и ЕИП, за които държавата осигурява средства за издръжка на обучението, в първи курс на държавните висши училища) от утвърдения прием на студенти в първи курс в държавните ВУ за съответната учебна година (по данни от МОН).	20%	0%
Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Съотношение между броя на действащите студенти и определения от НАОА капацитет на висшите училища в съответните ПН/СРП.	20%	25%

* За частните ВУ е определена различна тежест на индикаторите поради обстоятелството, че индикаторът за новоприетите студенти като дял от държавната поръчка не е приложим за тях.

** Постановление № 103 на Министерския съвет от 31.05.1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина.

*** Постановление № 228 на Министерския съвет от 20.05.1997 г. за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България.

⁴⁷ Пълно описание на индикаторите се съдържа в Приложение № 1.

За определяне на степента на реализацията на завършилите за всяко акредитирано ВУ по ПН и СРП се използват следните индикатори със следните тежести:

Таблица 19. Индикатори за определяне на степента на реализацията на завършилите за всяко акредитирано ВУ по ПН и СРП и тяхната тежест

Индикатор	Описание	Тежест
Дял безработни	Процент на официално регистрираните безработни сред завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани.	20%
Осигурителен доход	Среден месечен осигурителен доход в лева на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани.	20%
Принос към осигурителната система	Процент на социално осигурените лица в България сред завършилите през предходните 5 години съответните ВУ в България български граждани.	20%
Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание	Процент на работещите на позиция, изискваща висше образование, или заемащи длъжност по призвание от осигурените лица сред завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани.	20%
Промяна на дела на безработните	Разлика между дела на безработните сред завършилите към посочената базова година и завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна на осигурителния доход	Разликата между средните осигурителни доходи на съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано като процент от средния осигурителен доход на завършилите през по-ранния период. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година.	5%
Промяна на дела на осигурените	Разликата между стойностите на индикатора „Принос към осигурителната система“, изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна в приложението на придобитото висше образование и реализацията по призвание	Разликата между стойностите на индикатора „Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание“, изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%

Акредитираните ВУ по ПН и СРП се разделят в четири групи според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите, определени на базата на посочените по-горе индикатори по методиката съгласно Приложение № 1, както следва:

Групи акредитирани ВУ по ПН и СРП:

- **Група А.** ВУ по ПН и СРП с висока степенна реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- **Група Б.** ВУ по ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- **Група В.** ВУ по ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.
- **Група Г.** ВУ по ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.

Списъкът на акредитираните ВУ по ПН и СРП по групи се определя и актуализира ежегодно по методиката съгласно Приложение № 1. Списъкът за 2023 г. се съдържа в Раздел 4 на Приложение № 2.

През 2023 г. в две ПН („Ветеринарна медицина“ и „Стоматология“) и в четири СРП („Маркшайдерство и геодезия“, „Ветеринарна медицина“, „Дентална медицина“ и „Медицински лаборант“) всички ВУ, включени в анализа за съответствие, попадат в група А, т.е. при тях се наблюдава висока степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите. В 28 от общо 52 ПН има поне по едно ВУ, което попада в група А, т.е. с висока степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите. В 38 ПН има поне едно ВУ от група А и/или група Б, т.е. ВУ, при което се наблюдава висока степен на реализация на завършилите на пазара на труда. В 48 от общо 52 ПН има поне по едно ВУ, при което се наблюдава висока степен на реализация на завършилите и/или висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.

В същото време дори в ПН, които на национално ниво попадат в група 1, т.е., при които като цяло се наблюдава висока степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите, съществуват и ВУ от група Г, т.е. ВУ с ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите. Пример за подобни направления са „Информатика и компютърни науки“ и „Комуникационна и компютърна техника“. От 16 ВУ в ПН „Информатика и компютърни науки“ осем попадат в група А, едно – в група Б, едно – в група В, и две – в група Г. Други три не са включени в анализа поради малък брой действащи студенти или завършили и едно – поради липса на данни по някои индикатори. От 17 ВУ в ПН „Комуникационна и компютърна техника“ четири попадат в група А, четири – в група Б, две – в група В, и пет – в група Г. Едно ВУ не е включено в анализа поради малък брой действащи студенти и завършили и едно – поради липса на данни по някои индикатори.

Таблица 20. Брой ВУ по ПН и СРП в групи от А до Г според търсенето на висше образование от кандидат-студентите и реализацията на завършилите на пазара на труда

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):							Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г					
ПН 101 Теория и управление на образованието	Група 1	6	3	2						1	
ПН 306 Право	Група 1	9	6	1	1	1					
ПН 306 Право / СРП Право	Група 1	9	6	1	1	1					
ПН 406 Информатика и компютърни науки	Група 1	16	8	1	1	2			1	3	
ПН 503 Комуникационна и компютърна техника	Група 1	17	4	4	2	5			1	1	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Архитектура	Група 1	4	3			1					
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Маркшайдерство и геодезия	Група 1	1	1								
ПН 604 Ветеринарна медицина	Група 1	2	2								
ПН 604 Ветеринарна медицина / СРП Ветеринарна медицина	Група 1	2	2								
ПН 701 Медицина	Група 1	7	6							1	
ПН 701 Медицина / СРП Медицина	Група 1	7	6							1	

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):							Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г					
ПН 702 Стоматология	Група 1	3	3								
ПН 702 Стоматология / СРП Дентална медицина	Група 1	3	3								
ПН 703 Фармация	Група 1	5	4						1		
ПН 703 Фармация / СРП Фармация	Група 1	5	4						1		
ПН 704 Обществено здраве	Група 1	10	5	1	2	2					
ПН 704 Обществено здраве / СРП Управление на здравните грижи	Група 1	7	3	2						2	
ПН 705 Здравни грижи	Група 1	10	8	1						1	
ПН 705 Здравни грижи / СРП Лекарски асистент	Група 1	5	2							3	
ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицинска сестра	Група 1	10	7	2						1	
ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицински лаборант	Група 1	5	5								
ПН 705 Здравни грижи / СРП Помощник- фармацевт	Група 1	6	4							2	
ПН 705 Здравни грижи / СРП Рентгенов лаборант	Група 1	4	3	1							

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):							Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г					
ПН 103 Педагогика на обучението по ...	Група 2	13	3		2	5			1	2	
ПН 401 Физически науки	Група 2	4	1	1		1				1	
ПН 405 Математика	Група 2	8	2			2				4	
ПН 502 Електротехника, електроника и автоматика	Група 2	16		8		3			2	3	
ПН 504 Енергетика	Група 2	5		4						1	
ПН 506 Материали и материалознание	Група 2	4		2		1				1	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия	Група 2	11	3	4		2				2	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Водоснабдяване и канализация	Група 2	2		1						1	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Геодезия	Група 2	3	1							2	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Транспортно строителство	Група 2	2		1						1	
ПН 508 Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	Група 2	1		1							
ПН 509 Металургия	Група 2	1		1							

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):							Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г					
ПН 510 Химични технологии	Група 2	3		2		1					
ПН 605 Горско стопанство	Група 2	1		1							
ПН 705 Здравни грижи / СРП Акушерка	Група 2	8	5	1	1					1	
ПН 901 Национална сигурност	Група 2	13	2	4		4			2	1	
ПН 902 Военно дело	Група 2	4					3		1		
ПН 902 Военно дело / СРП Организация и управление на военни формирования на оперативен ниво	Група 2	1					1				
ПН 902 Военно дело / СРП Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво	Група 2	3					2		1		
ПН 102 Педагогика	Група 3	11	2		8					1	
ПН 201 Филология	Група 3	7	3		3	1					
ПН 203 Философия	Група 3	5			1	3				1	
ПН 301 Социология, антропология и науки за културата	Група 3	6			2	3				1	
ПН 302 Психология	Група 3	8	3		4	1					
ПН 303 Политически науки	Група 3	9	2	2	2	1				2	

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):							Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г					
ПН 305 Обществени комуникации и информационни науки	Група 3	9	2		3	2				2	
ПН 308 Икономика	Група 3	25	5	1	4	13				2	
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабоводене	Група 3	2			1	1					
ПН 704 Обществено здраве / СРП Кинезитерапия	Група 3	7	1		2	1				3	
ПН 705 Здравни грижи / СРП Зъботехник	Група 3	3			3						
ПН 705 Здравни грижи / СРП Рехабилитатор	Група 3	5	2	1	2						
ПН 801 Теория на изкуствата	Група 3	2								2	
ПН 802 Изобразително изкуство	Група 3	8			7					1	
ПН 803 Музикално и танцово изкуство	Група 3	7			4	2		1			
ПН 804 Театрално и филмово изкуство	Група 3	5			4	1					
ПН 202 История и археология	Група 4	8			2	3		1		2	
ПН 204 Религия и теология	Група 4	4		2	1	1					
ПН 304 Социални дейности	Група 4	12			1	8				3	

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):					Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г			
ПН 307 Администрация и управление	Група 4	26	4	3	6	11			2
ПН 309 Туризъм	Група 4	15			3	9			3
ПН 402 Химически науки	Група 4	5	1		1	3			
ПН 403 Биологически науки	Група 4	5	2			3			
ПН 404 Науки за земята	Група 4	8	1			6			1
ПН 501 Машинно инженерство	Група 4	11		7		1			3
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация	Група 4	8	1	1	1	3		1	1
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Електрообзавеждане на кораба	Група 4	2				1			1
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабни машини и механизми	Група 4	2			1	1			
ПН 511 Биотехнологии	Група 4	7	1	1	1	3		1	
ПН 512 Хранителни технологии	Група 4	5			1	3			1
ПН 513 Общо инженерство	Група 4	16	2	4	1	7			2
ПН 601 Растениевъдство	Група 4	5			1	4			

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):							Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г					
ПН 602 Растителна защита	Група 4	3				3					
ПН 603 Животновъдство	Група 4	2		1		1					
ПН 705 Здравни грижи / СРП Инспектор по обществено здраве	Група 4	3				3					
ПН 706 Спорт	Група 4	2				2					
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабна радиоелектроника	Не се разпределят в група	1								1	
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Речно корабоплаване	Не се разпределят в група	1								1	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Пожарна и аварийна безопасност	Не се разпределят в група	1								1	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Строителство на сгради и съоръжения	Не се разпределят в група	1								1	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Хидростроителство	Не се разпределят в група	1								1	

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Брой ВУ, които (са от):							Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Общо	Група А	Група Б	Група В	Група Г					
ПН 705 Здравни грижи / СРП Масажист (с увредено зрение)	Не се разпределят в група	1								1	
ПН 902 Военно дело / СРП Стратегическо ръководство на отбраната и въоръжените сили	Не се разпределят в група	1								1	
НЕРАЗПРЕДЕЛЕНИ ПО ПН	Не се разпределят в група	1								1	

В 14 ПН над половината от студентите се обучават във ВУ от група А, т.е. във ВУ, при които като цяло се наблюдава висока степен на реализация на завършилите и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите. В същото време в 8 ПН над половината от студентите се обучават във ВУ от група Г, т.е. във ВУ, при които като цяло се наблюдава ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.

Таблица 21. Разпределение на действащите студенти от ВУ по ПН и СРП в групи от А до Г според търсенето на висше образование от кандидат-студентите и реализацията на завършилите на пазара на труда

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)	Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
ПН 101 Теория и управление на образованието	Група 1	58%	41%					1%
ПН 306 Право	Група 1	82%	5%	8%	5%			
ПН 306 Право / СРП Право	Група 1	82%	5%	8%	5%			
ПН 406 Информатика и компютърни науки	Група 1	84%	1%	2%	6%		5%	2%
ПН 503 Комуникационна и компютърна техника	Група 1	59%	6%	12%	18%		6%	0.3%
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Архитектура	Група 1	90%			10%			
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Маркшайдерство и геодезия	Група 1	100%						
ПН 604 Ветеринарна медицина	Група 1	100%						
ПН 604 Ветеринарна медицина / СРП Ветеринарна медицина	Група 1	100%						

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)	Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
ПН 701 Медицина	Група 1	99%						1%
ПН 701 Медицина / СРП Медицина	Група 1	99%						1%
ПН 702 Стоматология	Група 1	100%						
ПН 702 Стоматология / СРП Дентална медицина	Група 1	100%						
ПН 703 Фармация	Група 1	89%					11%	
ПН 703 Фармация / СРП Фармация	Група 1	88%					12%	
ПН 704 Обществено здраве	Група 1	65%	1%	25%	9%			
ПН 704 Обществено здраве / СРП Управление на здравните грижи	Група 1	63%	30%					7%
ПН 705 Здравни грижи	Група 1	97%	3%					0.3%
ПН 705 Здравни грижи / СРП Лекарски асистент	Група 1	60%						40%
ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицинска сестра	Група 1	70%	30%					

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)	Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
ПН 705 Здравни грижи / СРП Медицински лаборант	Група 1	100%						
ПН 705 Здравни грижи / СРП Помощник-фармацевт	Група 1	83%						17%
ПН 705 Здравни грижи / СРП Рентгенов лаборант	Група 1	61%	39%					
ПН 103 Педагогика на обучението по ...	Група 2	61%		11%	26%		2%	0.2%
ПН 401 Физически науки	Група 2	56%	10%		29%			6%
ПН 405 Математика	Група 2	65%			25%			10%
ПН 502 Електротехника, електроника и автоматика	Група 2		83%		12%		4%	1%
ПН 504 Енергетика	Група 2		99%					1%
ПН 506 Материали и материалознание	Група 2		68%		23%			9%
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия	Група 2	66%	29%		3%			1%

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)	Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Водоснабдяване и канализация	Група 2		85%					15%
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Геодезия	Група 2	72%						28%
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Транспортно строителство	Група 2		93%					7%
ПН 508 Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	Група 2		100%					
ПН 509 Металургия	Група 2		100%					
ПН 510 Химични технологии	Група 2		89%		11%			
ПН 605 Горско стопанство	Група 2		100%					
ПН 705 Здравни грижи / СРП Акушерка	Група 2	72%	8%	13%				8%
ПН 901 Национална сигурност	Група 2	23%	29%		35%		12%	1%
ПН 902 Военно дело	Група 2					86%	14%	

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)	Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
ПН 902 Военно дело / СРП Организация и управление на военни формирования на оперативен ниво	Група 2					100%		
ПН 902 Военно дело / СРП Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво	Група 2					85%	15%	
ПН 102 Педагогика	Група 3	37%		62%				0.2%
ПН 201 Филология	Група 3	40%		54%	6%			
ПН 203 Философия	Група 3			66%	30%			4%
ПН 301 Социология, антропология и науки за културата	Група 3			60%	38%			3%
ПН 302 Психология	Група 3	29%		60%	12%			
ПН 303 Политически науки	Група 3	47%	8%	37%	6%			2%
ПН 305 Обществени комуникации и информационни науки	Група 3	49%		23%	26%			2%
ПН 308 Икономика	Група 3	8%	0.1%	62%	29%			0.1%

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)	Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабоводене	Група 3			93%	7%			
ПН 704 Обществено здраве / СРП Кинезитерапия	Група 3	10%		61%	11%			18%
ПН 705 Здравни грижи / СРП Зъботехник	Група 3			100%				
ПН 705 Здравни грижи / СРП Рехабилитатор	Група 3	46%	25%	29%				
ПН 801 Теория на изкуствата	Група 3							100%
ПН 802 Изобразително изкуство	Група 3			97%				3%
ПН 803 Музикално и танцово изкуство	Група 3			83%	15%		3%	
ПН 804 Театрално и филмово изкуство	Група 3			98%	2%			
ПН 202 История и археология	Група 4			57%	31%		10%	2%
ПН 204 Религия и теология	Група 4		77%	11%	12%			
ПН 304 Социални дейности	Група 4			17%	82%			1%

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)	Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
ПН 307 Администрация и управление	Група 4	13%	8%	35%	44%			
ПН 309 Туризъм	Група 4			18%	80%			2%
ПН 402 Химически науки	Група 4	24%		10%	66%			
ПН 403 Биологически науки	Група 4	41%			59%			
ПН 404 Науки за земята	Група 4	46%			52%			2%
ПН 501 Машинно инженерство	Група 4		90%		8%			2%
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация	Група 4	12%	4%	56%	27%		2%	
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Електрообзавеждане на кораба	Група 4				83%			17%
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабни машини и механизми	Група 4			85%	15%			
ПН 511 Биотехнологии	Група 4	28%	7%	26%	24%		16%	

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)					
ПН 512 Хранителни технологии	Група 4			83%	17%					
ПН 513 Общо инженерство	Група 4	39%	11%	4%	44%				1%	
ПН 601 Растениевъдство	Група 4			15%	85%					
ПН 602 Растителна защита	Група 4				100%					
ПН 603 Животновъдство	Група 4		65%		35%					
ПН 705 Здравни грижи / СРП Инспектор по обществено здраве	Група 4				100%					
ПН 706 Спорт	Група 4				100%					
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Корабна радиоелектроника	Не се разпределят в група								100%	
ПН 505 Транспорт, корабоплаване и авиация / СРП Речно корабоплаване	Не се разпределят в група								100%	
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Пожарна и аварийна безопасност	Не се разпределят в група								100%	

Име на ПН/СРП	Група на съответствие на ПН/СРП на национално ниво	Дял действащи студенти, учащи във ВУ, които (са от):						Участват в анализа, но не се разпределят в групи	Не участват в анализа поради липса на данни по индикатори	Не участват в анализа поради липса на завършили или студенти
		Група А (%)	Група Б (%)	Група В (%)	Група Г (%)					
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Строителство на сгради и съоръжения	Не се разпределят в група									100%
ПН 507 Архитектура, строителство и геодезия / СРП Хидростроителство	Не се разпределят в група									100%
ПН 705 Здравни грижи / СРП Масажист (с увредено зрение)	Не се разпределят в група									100%
ПН 902 Военно дело / СРП Стратегическо ръководство на отбраната и въоръжените сили	Не се разпределят в група									100%
НЕРАЗПРЕДЕЛЕНИ ПО ПН	Не се разпределят в група									100%

3.4. Определяне на типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на висшето образование

За целите на НКВОРБ регионалните потребности за развитие на ВО се определят на базата на следните индикатори:

– **Брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона**⁴⁸.

Индикаторът се изчислява по методиката съгласно Приложение № 1 като съотношение на броя на учениците в гимназиален етап, обучаващи се в средни училища в региона, и броя на действащите студенти, обучаващи се във висши училища в региона, по данни от МОН. Целта на индикатора е да демонстрира демографските потребности и потенциала на региона за развитие на висшето образование.

– **Брой наети специалисти с висше образование на един студент в региона.**

Индикаторът се изчислява по методиката съгласно Приложение № 1 като съотношение на броя на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани, наети в региона⁴⁹, и броя на действащите студенти, обучаващи се във висши училища в региона, по данни от НАЦИД и НОИ. Целта на индикатора е да демонстрира потребностите на пазара на труда в региона от специалисти с висше образование.

За целите на НКВОРБ се приема, че колкото е по-голям броят на учениците в гимназиален етап на обучение на един студент в региона и колкото е по-голям броят на наетите специалисти с ВО на един студент в региона, толкова са по-големи регионалните потребности за развитие на ВО в съответния регион.

Типовете РП според потребностите за развитие на ВО се определят по следния начин:

Шестте региона за планиране (NUTS-2) в Република България се разделят на четири типа според положението на стойностите им спрямо съответните средни стойности за страната по всеки от посочените по-горе индикатори, както следва:

- **Тип А.** РП с висок брой наети специалисти с ВО на един студент в региона⁵⁰ и с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона⁵¹.
- **Тип Б.** РП с висок брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона⁵².

---

⁴⁸ Под „регион“ се разбира регион за планиране (статистически район от ниво 2).

⁴⁹ Под „наети в региона“ се разбира наети лица, чието работно място се намира в съответния регион за планиране, по данни от НАЦИД и НОИ.

⁵⁰ Стойността на индикатора „Брой наети специалисти с ВО на един студент в региона“ е по-голяма от средната за страната.

⁵¹ Стойността на индикатора „Брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона“ е по-голяма от средната за страната.

- **Тип В.** РП с нисък брой наети специалисти с ВО на един студент в региона⁵³ и с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.
- **Тип Г.** РП с нисък брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.

Списъкът на РП по тип от А до Г се определя и актуализира ежегодно по методиката съгласно Приложение № 1. Списъкът за 2023 г. се съдържа в Раздел 5 на Приложение № 2 и е представен в следващата таблица:

Таблица 22. Типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на ВО в България за 2023 г.

Регион за планиране	Брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона	Брой наети новозавършили специалисти с ВО на един студент в региона	Тип
СЗРП	6.28	3.48	Тип А
ЮИРП	3.58	1.19	Тип А
ЮЗРП	1.09	0.82	Тип Б
ЮЦРП	1.71	0.69	Тип В
СЦРП	1.41	0.54	Тип Г
СИРП	1.38	0.36	Тип Г

* Средната стойност на индикатора за страната като цяло за 2023 г. е 1.59.

** Средната стойност на индикатора за страната като цяло за 2023 г. е 0.79.

През 2023 г. регионите за планиране с най-ясно изразени потребности за развитие на висшето образование са Северозападният и Югоизточният. Това са региони от тип А, т.е. региони с висок брой наети специалисти с висше образование на един студент в региона и с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.

Югозападният регион за планиране, в който попада и столицата, е регион от тип Б, т.е. това е регион с висок брой наети специалисти с висше образование на един студент в региона, но с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.

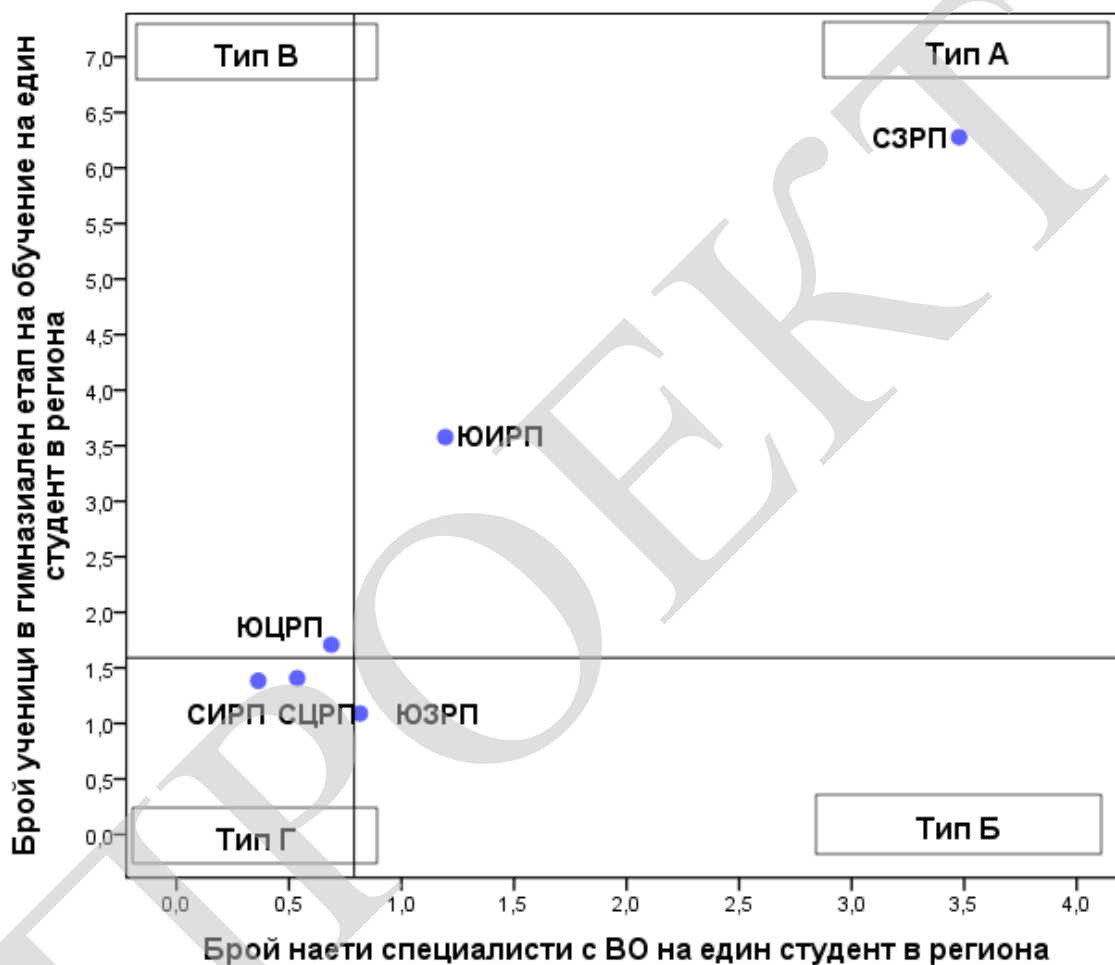
Южният централен регион за планиране е тип В, т.е. това е регион с нисък брой наети специалисти с висше образование на един студент в региона, но с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.

⁵² Стойността на индикатора „Брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона“ е по-малка от средната за страната.

⁵³ Стойността на индикатора „Брой наети специалисти с ВО на един студент в региона“ е по-малка от средната за страната.

Североизточният регион за планиране и Северният централен регион за планиране са региони от тип Г, т.е. региони с нисък брой наети специалисти с висше образование на един студент в региона и с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.

Фиг. 8. Типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на висшето образование в България за 2023 г.

4. Насоки на националните политики за развитие на профилната и териториалната структура на висшето образование по професионални направления и специалности от регулираните професии в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда

С цел повишаване на съответствието на профилната и териториалната структура на висшето образование по професионални направления и специалности от регулираните професии със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда, както и с цел повишаване на прозрачността и предвидимостта в действията на МС при упражняване на неговите правомощия в сферата на висшето образование се определят следните насоки на националните политики⁵⁴ спрямо определените в НКВОРБ различни групи ПН и СРП⁵⁵ на национално ниво, а също и с оглед на определените различни групи, акредитирани ВУ по ПН и СРП и различните типове РП:

4.1. Насоки на националната политика за балансирано развитие на мрежата от ВУ относно откриването на ВУ в съответствие с НКВОРБ

4.1.1. Допуска се откриване на нови висши училища по ПН и СРП от група 1 в региони от тип А, Б и В съгласно НКВОРБ, когато едновременно са изпълнени следните условия:

- броят на действащите студенти в съответните ПН/СРП на национално ниво е над 70% от определения от НАОА капацитет;
- има мотивирано становище от ресорното министерство⁵⁶ за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП и в съответния регион;
- има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието от откриването на съответното ново ВУ върху степента на съответствие на профилната и

---

⁵⁴ Насоките на националните политики не се прилагат по отношение на висшите военни училища и военните академии, както и по отношение на професионално направление 9.2. „Военно дело“ и на СРП в него поради особения режим на регулацията им.

⁵⁵ По отношение на специалности от регулираните професии на национално ниво, за които поради липса на достатъчно данни не е определена група според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и реализация на завършилите, се прилагат насоки на политиките, каквито са приложими към групата на професионалното направление, в което се намира съответната СРП.

⁵⁶ За ПН/СРП, за които не може да се определи ресорно министерство, становище се представя от МОН.

териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

4.1.2. Допуска се откриване на нови висши училища по ПН и СРП от група 2 в региони от тип А, Б и В съгласно НКВОРБ, когато едновременно са изпълнени следните условия:

- съответното ПН или съответната СРП не се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион;
- броят на действащите студенти в съответното ПН или съответната СРП на национално ниво е над 80% от определения от НАОА капацитет;
- има мотивирано становище от ресорното министерство⁵⁷ за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните по съответните ПН/СРП и в съответния регион;
- има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието от откриването на съответното ново ВУ (филиали, факултети и колежи) върху степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

4.1.3. Не се препоръчва откриване на нови висши училища в региони от тип Г.

4.1.4. Не се препоръчва откриване на нови висши училища в ПН/СРП от групи 3 и 4.

4.1.5. Допуска се преобразуването на държавни и частни ВУ, обучаващи над 50% от действащите си студенти в ПН и СРП от групи 3 и 4, да се предлага единствено с цел консолидация и оптимизация.

4.1.6. След откриване на нови ВУ, филиали, факултети или колежи по дадена СРП не се препоръчва през следващите 5 години откриване на друга нова структура на регионално ниво, която да извършва обучение по тази СРП. Ограничението не се прилага по отношение на СРП „Медицинска сестра“, когато съответната структура се открива от ВУ от група А при спазване на изискванията на т. 4.2.1.

4.2. Насоки на националната политика относно откриването, преобразуването или закриването на филиали, факултети и колежи в държавните ВУ и териториално изнесени звена и поделения в чужбина в държавните и частните ВУ извън случаите по т. 4.1.6

4.2.1. Допуска се откриването на нови филиали, факултети и колежи във висши училища от група А, както и на нови териториално изнесени звена в страната на държавните и частните ВУ от група А по съответното ПН или съответната СРП да се извършва съгласно НКВОРБ, когато едновременно са изпълнени следните условия:

---

⁵⁷ За ПН/СРП, за които не може да се определи ресорно министерство, становище се представя от МОН.

– обучение по съответното ПН или съответната СРП не се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион или в случаите, когато се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион, броят на обучаваните студенти в съответните ПН/СРП на национално ниво е над 60% от определения от НАОА капацитет;

– има мотивирано становище от ресорното министерство⁵⁸ за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в съответния регион чрез създаване на нова структура;

– има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието върху степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

4.2.2. Допуска се откриването на нови факултети, филиали и колежи във висши училища от група Б, както и на нови териториално изнесени звена в страната на държавните и частните ВУ от група Б по съответното ПН или съответната СРП да се извършва съгласно НКВОРБ, когато са изпълнени едновременно следните условия:

– обучение по съответното ПН или съответната СРП не се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион или в случаите, когато се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион, броят на обучаваните студенти в съответното ПН/СРП на национално ниво е над 70% от определения от НАОА капацитет;

– ВУ от група А не е подало искане за откриване на факултет, филиал, колеж или териториално изнесено звено по същите СРП и ПН в същия регион;

– има мотивирано становище от ресорното министерство⁵⁹ за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в съответния регион чрез създаване на съответната нова структура;

– има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието върху степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

4.2.3. Не се препоръчва откриване на нови факултети, филиали и колежи във висши училища, както и на нови териториално изнесени звена в страната на държавните и частните ВУ в региони от тип Г, когато съответните ПН/СРП вече се предлагат в региона, с изключение на СРП „Медицинска сестра“ при спазване на изискванията на т. 4.2.1.

4.2.4. Не се препоръчва откриване на нови факултети, филиали и колежи в държавни ВУ, както и на нови териториално изнесени звена в страната на държавните и частните ВУ от групи В и Г по съответните ПН и СРП с изключение на случаите, когато са изпълнени следните условия:

---

⁵⁸ За ПН/СРП, за които не може да се определи ресорно министерство, становище се представя от МОН.

⁵⁹ За ПН/СРП, за които не може да се определи ресорно министерство, становище се представя от МОН.

- откриването се извършва в РП от тип А и съответното ПН/СРП не се предлага в региона;
  - ВУ от група А или Б не е подало искане за откриване на факултет, филиал, колеж по същите ПН/СРП в същия регион;
  - има мотивирано становище от ресорното министерство⁶⁰ за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в съответния регион чрез създаване на нова структура;
  - има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието върху степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.
- 4.2.5. Не се препоръчва откриване на нови филиали, факултети и колежи в ПН/СРП от групи 3 и 4, независимо от групата, в която попада висшето училище (А, Б, В или Г).

4.3. Насоки на националната политика по отношение на откриване на нови ПН/СРП в съществуващи ВУ, факултети, филиали, колежи

- 4.3.1. Допуска се откриване на нови ПН/СРП от група 1 във ВУ и техни поделения в региони на планиране от тип А, Б и В, когато броят на обучаваните студенти в съответното ПН/СРП на национално ниво е над 60% от определения от НАОА капацитет.
- 4.3.2. Допуска се откриване на нови ПН/СРП от група 2 във ВУ и техни поделения в региони на планиране от тип А и Б, когато броят на обучаваните студенти в съответното ПН/СРП на национално ниво е над 70% от определения от НАОА капацитет.
- 4.3.3. Допуска се откриване на нови ПН/СРП от групи 3 и 4 във ВУ и техни поделения в регион на планиране от тип А, когато броят на обучаваните студенти в съответното ПН/СРП на национално ниво е над 80% от определения от НАОА капацитет.

4.4. Насоки на националната политика по отношение на откриване на нови ПН/СРП в нови факултети, филиали, колежи на съществуващи ВУ

- 4.4.1. Допуска се откриването на нови филиали, факултети и колежи във висши училища по нови ПН/СРП от група 1 в региони на планиране от тип А, Б и В, когато едновременно са изпълнени следните условия:
- обучение по съответното ПН или съответната СРП не се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион или в случаите, когато се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион, броят на обучаваните студенти в съответните ПН/СРП на национално ниво е над 60% от определения от НАОА капацитет;

---

⁶⁰ За ПН/СРП, за които не може да се определи ресорно министерство, становище се представя от МОН.

- има мотивирано становище от ресорното министерство⁶¹ за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в съответния регион чрез създаване на нова структура;
  - има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието върху степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.
- 4.4.2. Допуска се откриването на нови филиали, факултети и колежи във висши училища по нови ПН/СРП от група 2 в региони на планиране от тип А и Б, когато едновременно са изпълнени следните условия:
- обучение по съответното ПН или съответната СРП не се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион или в случаите, когато се предлага от друго държавно ВУ в съответния регион, броят на обучаваните студенти в съответното ПН/СРП на национално ниво е над 70% от определения от НАОА капацитет;
  - ВУ от група А не е подало искане за откриване на факултет, филиал, колеж или териториално изнесено звено по същите СРП и ПН в същия регион;
  - има мотивирано становище от ресорното министерство⁶² за необходимостта от увеличаване на броя на обучаваните студенти по съответните ПН/СРП в съответния регион чрез създаване на съответната нова структура;
  - има положително становище от МОН в извършената предварителна оценка на въздействието върху степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.
- 4.4.3. Не се препоръчва откриване на нови филиали, факултети и колежи в ПН/СРП от групи 3 и 4, независимо от групата, в която попада висшето училище (А, Б, В или Г).

4.5. Насоки на националната политика по отношение на утвърждавания брой студенти в държавните висши училища, за които държавата осигурява средства за обучението им по ПН и по СРП

- 4.4.1. За ПН/СРП от групи 1 и 2 в НКВОРБ може да се предложи по-висок максимално допустим брой на обучаваните студенти, за които държавата осигурява средства за обучението спрямо предходната учебна година.
- 4.4.2. За ПН/СРП от групи 3 и 4 не се препоръчва увеличаване на максимално допустимия брой на обучаваните студенти, за които държавата осигурява средства за обучението.
- 4.4.3. За ПН/СРП, попадащи в група 4 от НКВОРБ, може да се предложи по-малък максимално допустим брой на обучаваните студенти спрямо предходната учебна година.

4.6. Препоръки към висшите училища

---

⁶¹ За ПН/СРП, за които не може да се определи ресорно министерство, становище се представя от МОН.

⁶² За ПН/СРП, за които не може да се определи ресорно министерство, становище се представя от МОН.

4.5.1. Висшите училища от група Б за съответното ПН/СРП, при които броят на обучаваните студенти е под 50% от определения от НАОА капацитет по съответното ПН/СРП в конкретното ВУ, следва да разработят допълнителни механизми за повишаване на интереса на кандидат-студентите за обучение в съответните специалности от тези ПН/СРП.

4.5.2. Висшите училища от групи В и Г за съответното ПН/СРП следва да разработят допълнителни механизми за подобряване на връзката с пазара на труда, включително чрез активно участие в изпълнението на мерките по цел 7 от Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 година, насочена към изграждане на ефективна връзка образование – наука – бизнес.

4.7. Начин на определяне и приложение на насоките на националните политики за развитие на профилната и териториалната структура на висшето образование в съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда

При определянето на настоящите насоки на националните политики се отчитат както данните за актуалната профилна и териториална структура на висшето образование и нейното съответствие със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда, така и други фактори, включително направените и приетите предложения в процеса на консултации с различните заинтересовани страни, свързани с плановете и прогнози за социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда на национално и/или на регионално ниво, както и по отношение на нуждите и възможностите на регионите.

Настоящите насоки на националните политики се прилагат в допълнение към съществуващите политики за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности⁶³, както и в допълнение на политиките за определяне на средствата от държавния бюджет за издръжка на обучението в държавните висши училища в зависимост от комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда.⁶⁴

Настоящите насоки служат за ориентир при формулирането на конкретни решения при упражняването на правомощията на МС и Народното събрание в сферата на висшето образование.

---

⁶³ Определени с Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г.

⁶⁴ Определени с Постановление № 328 на Министерския съвет от 30.11.2015 г.